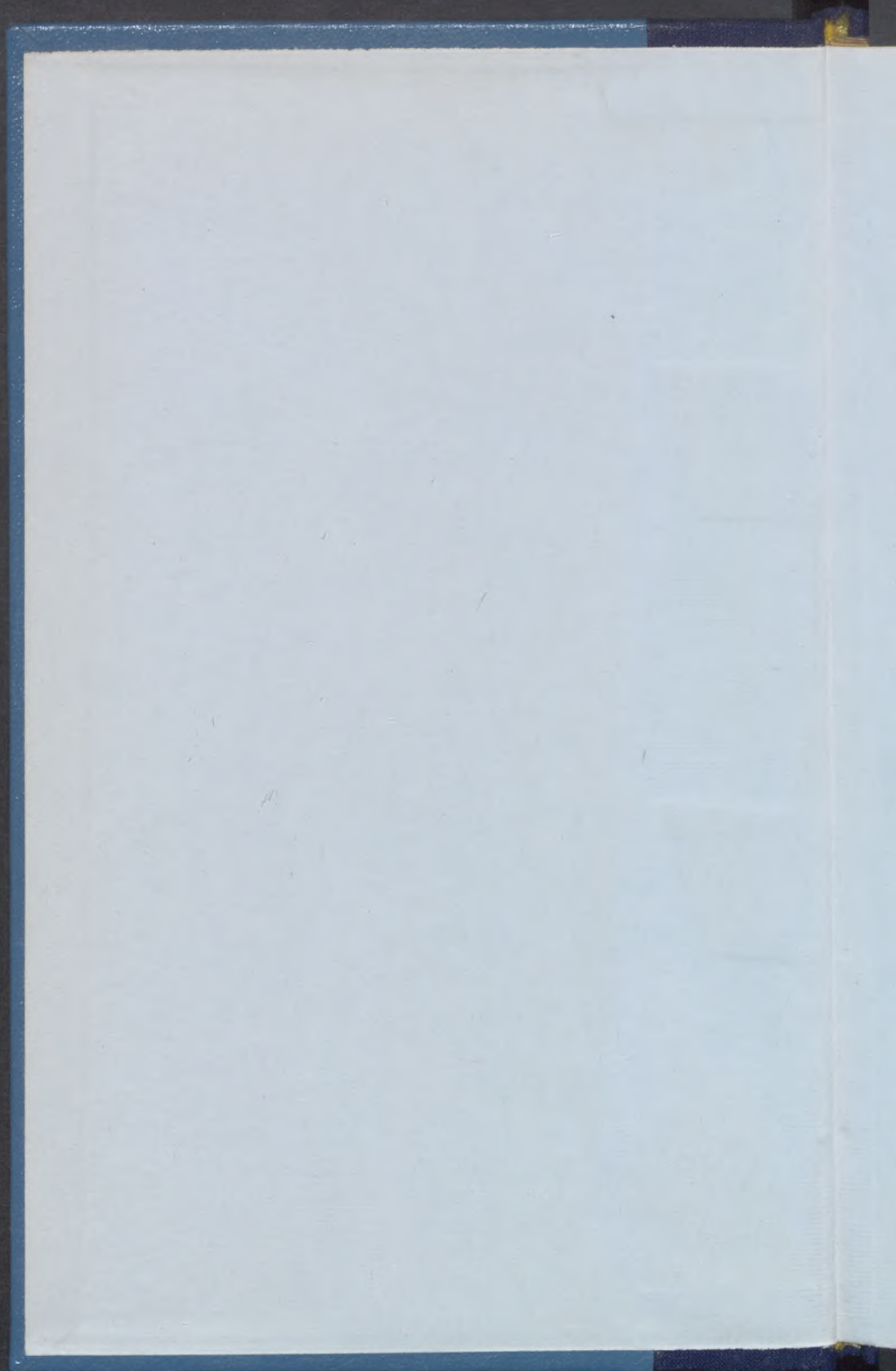

.....
172.085 OSZK
.....

170

A

P

172085

3000

28/6

MIÉRT TILTJA A KATOLIKUS EGYHÁZ A VEGYES HÁZASSÁGOKAT?

IRTA

BILKEI FERENC
SZÉKESFEHÉRVÁRI ESP.-PLEBÁNOS

SZÉKESFEHÉRVÁR, 1928.
NYOMATOTT A VÖRÖSMARTY-NYOMDÁBAN

Ára 30 fillér.

B

BILKEI FERENC

eddig megjelent könyvei:

Hét országon keresztül. Utazás Olaszország, Monaco, Franciaország, Spanyolország, Gibraltar, Marokko, Schweiz földjén. 1903. (Elfogyott.)

Az éjféli nap országában. Utazás Csehország, Németország, Dánia, Svédország, Norvégia földjén az Északi fókig 1905. (Elfogyott.)

Vidám órák. Humoros elbeszélések 1907. (Elfogyott.)

Túl az Oceánon. Utazás Amerikába, képekkel 1909. (Elfogyott.)

Magyar ember Amerikában. Népszerű írás a kivándorlás ellen. (Elfogyott.)

Kalauz a katolikus vallásba visszatérőknek. 1917. Röviden tárgyalja a protestantizmus keletkezését, a katolikus és protestáns vallás közt levő különbséget, felel a felhozott vádakra. Pár hónap alatt két kiadást ért. 108. lap. Ára a szerzőnél 50 fillér.

A Család könyve. Harmadik kiadás. Az evangélium, jámbor emberek, tudós orvosok, tapasztalt nevelők utmutatásai a szép életre. Családlappal. Pótolja és kiegészíti a jegyesek oktatását. Közli a házasságkötés előtt való tudnivalókat. Praktikus tanácsokat ad a boldog házasesetre. Részletesen foglalkozik a gyermekneveléssel, elsősorban azonban az egykével. Ára 80 fillér, nagyobb mennyiségben 70 fillér. Kapható a szerzőnél.

(Folytatás a boríték 3-ik és 4-ik oldalán.)

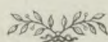
172.085

MIÉRT TILTJA A KATOLIKUS EGYHÁZ A VEGYES HÁZASSÁGOKAT?

45D

IRTA

BILKEI FERENC
SZÉKESFEHÉRVÁRI ESP.-PLEBÁNOS

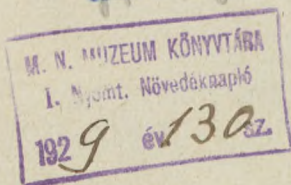
SZÉKESFEHÉRVÁR, 1928.
NYOMATOTT A VÖRÖSMARTY-NYOMDÁBAN

~~Cicely~~

~~31 336~~

172085

Katolikus férfi vagy nő házasságot akar kötni protestáns (kálvinista, lutheránus, unitárius, nazarénus stb.) nővel vagy férfival. Vagyis vegyes házasság készül. Az anyakönyvvezetőnél rendbejönnek: megállapodnak a gyermekek vallására nézve: a születendő gyermekek valamennyien vagy az apa, vagy az anya vallását követik — vagy: a fiúk az apa, a leányok az anya vallásán nevelődnek. A protestáns lelkésznel esetleg könnyebben boldogulnak, azonban a katolikus lelkész a következő feltételeket állítja eléjük:

1. a protestáns fél megígéri, hogy katolikus életársát vallása gyakorlásában háborgatni nem fogja;
2. mindkét nembeli gyermeküket a katolikus vallás elvei szerint fogják nevelni;
3. egyedül katolikus templomban esküsznek;
4. a katolikus fél igyekszik nem katolikus életársát a katolikus vallás részére megnyerni.

Erre igen sokszor ellenkezés támad. A protestáns fél nem akarja a föntemplített föltételeket elfogadni, azt mondja: az én vallásom is Krisztus vallása, keresztény vagyok én is, ugyanazon jogokat követelem én is — nem engedek. Ha nem enged, a katolikus pap katolikus templomban nem esketi meg őket, a katolikus felet vallása iránt engedetlennek jelenti ki és — hacsak hibáját jóvátenni nem igyekszik — nem részesíti őt az Egyház szentségeiben.

A következőkben okadatolni akarjuk, hogy a katolikus Egyház miért ragaszkodik a föntemplített feltételekhez.

Röviden ismertetni akarjuk a protestáns vallás elszakadását a katolikus vallástól. Föl akarjuk világosi-

tani a katolikus völegényt vagy menyasszonyt, hogy miért mondja a kat. Egyház önmagáról, hogy Krisztus igaz Egyháza és miért nem tartja a protestáns felekezetet Krisztus igaz vallásának. És mindezek alapján: miért nem egyezik bele a katolikus Egyház abba, hogy a saját híveinek gyermekei ne katolikus vallásban neveltessenek?

A protestántizmus előtti idők.

400 esztendővel ezelőtt Európa általában csak egyetlenegy vallást ismert: a katolikus keresztény vallást.*) A keresztények egy templomba jártak, egy fejük volt: a pápa, ugyanaz volt a hitük, ugyanazok voltak a szentségeik, a miséjük, a szertartásaik, böjtöltek valamennyien, ugyanazok voltak a papjaik, egy temetőbe temetkeztek valamennyien. Édes, megértő testvérek voltak életükben és halálukban.

Az akkor ismert művelt világ minden vonalon katolikus keresztény világ volt. A magasabb és kisebb iskolák egyházi vezetés alatt állottak. A földmivelésre, iparra az Egyház tanította az embereket. A szegények a kolostorokban mindenütt nyitott kapura találtak, a kórházakban az egyháziak ápolták a betegeket (csak a bélpoklosok számára 19 ezer kórház volt a reformáció előtt). A művészet és irodalom egyházi volt. Gyönyörű templomok építésén századokon át ezer meg ezer ember dolgozott. Boldog volt, aki az Egyház számára munkája vagy vagyona árán áldozatot hozhatott. (A Szent Péter templom, a milanói dóm, kölni dóm stb.) Festőiknek (Rafael, Michelangelo, Leonardo da Vinci) csodájára jár most is az emberiség. A kereszties hadjáratok, amikor századokon át milliók hagyták el kunyhóikat és palotáikat, oly csodája volt a világnak, amelyhez hasonlót se előtte, se utána nem látott még a világ. Ha reformáció nincs, a török nem pusztította volna 150 éven át a mi magyar hazánkat.

*) A görög keleti vallással most nem foglalkozunk.

A magyar nép a reformáció előtt

egyöntetűen katolikus volt. Gyönyörű templomainkban, népiskoláinkban, egyetemeinken katolikus szellemben vezették hitűkhöz hiven ragaszkodó népünket. A római pápához nemcsak mint az Egyház fejéhez ragaszkodott nemzetünk, hanem azért is, mert Isten után egyedül a római pápa segítette hazánkat töméntelen pénzzel és a katonák seregeivel a török elleni harcban. A mi magyar nemzetünk legvirágzóbb korszakában, Mátyás király idejében (1458—1490.) tehát pár évtizeddel a reformáció előtt Európának dicsőséges, hatalmas és minden vonalon katolikus nemzete volt.

Voltak-e hibák a katolikus Egyházban?

Voltak; mint ahogyan minden, emberekből álló társaságban szoktak lenni. A kereszténységnek több mint 15 száz esztendő története alatt a kat. Egyház elhatalmasodott. Gazdagság, hatalom, dicsőség környezte. A pápai hatalom minden császárság és királyok fölé emelkedett. Boldog volt, aki az Egyház céljaira minél nagyobb alapítványokat tehetett. Ez a vagyon sok száz esztendő alatt túlságosan nagy lett és irigységre is meg visszaélésekre is alkalmat adott. Sokan nem azért mentek a papi pályára, hogy Istennek szolgáljanak, hanem hogy könnyen éljenek. A főurak rávetették magukat az egyházi állásokra, voltak, akik minél több püspökséget és apátságot iparkodtak szerezni. Nem azért, hogy a nagy vagyon révén minél több jót tehessenek, hanem azért, hogy versenyezhesenek a többi világi nagyurakkal.

A főpapok az ország főurai közé tartoztak. Katonákat tartottak, akárhány inkább katona volt, mint pap.

A papi pálya nyitva lévén a jobbagyság előtt is, sokan tódultak rá. Voltak városok, ahol a papok száma ezrekre ment. Akárhánynak nem volt egyéb dolga, mint naponta egy misét elmondani. Ezekből fejlődött ki a

proletárpapság, amely irigykedve, fogcsikorgatva nézte a nagypapok fényes udvartartását.

A római pápák nem igen vették észre a lenn morajló elégedetlenséget, ők akkor művészetekkel, a klaszrikus pogány irodalommal foglalkoztak, résztvettek a háboruszkodásban, amely főleg a törökök részéről mind fenyegetőbb lett. (Hunyady Jánosnak a pápák voltak a legnagyobb támogatói, a mohácsi csatában a pápának 5000 föllegyverzett katonája harcolt mellettünk.)

Volt köztük pápa (VI. Sándor), aki mint családos ember ment papnak, akinek főleg gyermekei sok botrány okozói voltak. Másrészt annak a kornak általános vonása volt a babona s a titkos tudományokkal (csillagjóslassal) való foglalkozás.

Ezek voltak a fő hibák a reformáció előtt. Minden jó ember óhajtotta az orvoslást, a vadhajítások lenyesését. Ha akad egy nagytehetségű ember, aki tudással, szigorúsággal, hatalommal és szeretettel visszavezeti a keresztény emberiséget a régi hit és erkölcs alapjára, aki rászorította volna a püspököket, hogy katonáskodás és fényűzés helyett Krisztus szolgálatával foglalkozzanak, az egyházi vagyont a vallás és tudomány szolgálatába állítsák, olyan reformátor lett volna, akire az emberiség örök hálával gondolna.

Azonban a reformáció másként következett el.

Az új reformátor nem azt mondta, hogy óvakodjatok a bűntől, legyetek szigorúak Isten törvényeinek megtartásában, hanem ezt: *„elkövethetsz egy nap ezer paráznaságot és ezer gyilkosságot, csak higgyél Krisztusban s bűneid megvannak bocsátva.”* (Luther levele Melanchtonhoz 1591. aug. 1.)

A vallás reformátora Luther Márton lett.

Óriási tehetség, századának legnagyobb szónoka, olyan munkabírással, amelyhez hasonlót keveset ismer a történelem. Azonban atyjától és anyjától is szenvedélyes vért örökölt. Atyja is, nagybátyja is embert vertek agyon felindulásukban. Anyja semmiség miatt

véresre verte Márton fiát. Ez a mértéken túl való szenvedélyesség nemcsak öröklődött, hanem betegesen tovább fejlődött Lutherban. Egy alkalommal a villám mellette ütötte le a vele sétáló barátját. Luther ekkor idegsokkot kapott s a nagy lelki rázkódtatás hatása alatt 18 éves korában elhatározta, hogy szerzetessé lesz.

Egészen bizonyos, hogy Luther szentéletű ember akart lenni, hiszen szerzetessé is azért lett, hogy megszabaduljon a világ kísértéseitől s biztosabban juthasson a mennyországba. Ennek azonban útjában volt az ő szenvedélyes természete. Véresre ostorozta, betegre koplalta magát, csupa csont és bőr volt. Azonban mindezek nem oltották ki belőle a szenvedélyek gyökerét. Különösen három bűnt említ (összes munkái: IV. kötet 207.), amelyek — szerinte — legyőzhetetlenek: *a harag, kevélység és paráznaság*. Egészen bizonyos, hogy ezzel a három bűnnel a legtöbb embernek van több, kevesebb küzdelme, vannak emberek, akik talán életük végéig viaskodnak velük, míg a higgadó kor s az Isten kegyelme segít kivívni azt, amit az ész jónak tart. Luther azonban rögtön akarta a győzelmet s mivel ez nem sikerült, irtózatot lelki kinokon ment keresztül. Amint rendkívüli ember volt tudásában, munkaerejében, akaratkitartásában, ép oly rendkívüli mértékben érezte az Isten előtt való felelősség irtózatát, mikor arra gondolt, hogy neki, a gyarló bűnösnek az Isten ítélőszéke elé kell lépnie. Luther nem ismerte a fél munkát. Vagy szent akart lenni, aki bűn nélkül, tisztán lép az Isten elé, vagy azt akarta, hogy a bűn elkövetése ne okozzon neki lelkipurítást. A lassu, keserves küzdelemről, a fölfelé kapaszkodás fáradalmáról nem akart tudni. Hoszsu tépelődés után, 29 éves korában 1512-ben, 4 évvel a nyilvános föllépés előtt, egy gondolat villant meg az agyában. Azt olvasta a Szentírásban: *az igaz a hitből él*. Ebből kiindulva s a Szentírás egyéb kijelentéseiből, amelyek a hit szükségességét hangsúlyozzák (a Szentírás persze sehol nem mondja, hogy a hívő embernek jót cselekedni *nem kell*), azt állapította meg, hogy tulajdonképpen hiábavaló a

küzdelem, mert hiszen az ember nem is képes a bűnnek ellenállni, nincs rá ereje, nincs szabad akarata. Ezért az Isten nem is követeli tőlünk, hogy a bűnnek ellenálljunk és jót cselekedjünk, a mennyország útja más: *Az Ur Jézus Krisztus érdemeiben való alázatos hit által nyerjük el az örök üdvösséget.*

Eddig olyan volt Luther, mint a kalitkába zárt madár. Vergődött, véresre törte magát s mindenáron szabadulni akart gyötrelmes helyzetéből. Most, amikor azt gondolta, hogy az üdvösségre egyedül a hit szükséges, úgy érezte magát, mint a rabmadár, amely a kalitka rácsai közt rést talált és szabaddá lett. Luther is kimondhatatlanul boldognak — amint mondta: a menyországban érezte magát az új hit birtokában, azt képzelte, mintha ez a tan isteni kinyilatkoztatás, az ég ajándéka lett volna, ő pedig próféta, új apostol, aki arra van hivatva, hogy ezt az emberiséggel megismertesse. *Eleinte azt hitte, hogy az új tanítást bele tudja illeszteni a katolikus Egyház keretébe*, eszeágában sem volt a régi Egyháztól elszakadni, azonban mikor a katolikus Egyház földi feje, a pápa tiltakozott az új tanítás ellen, ő, aki szent Péter utódát addig alázatos fiúi hódolattal tisztelte (saját szavai), most kijelentette, hogy a pápa téved és ő, Luther van hivatva arra, hogy a pápával szemben az igaz tanítást megvédelmezze. Mikor pedig a pápa őt kiközösítette, Luther megindította ellene és az egész katolicizmus ellen az irtó hadjáratot. Vagyis ő, a rabmadár kiszabadultnak érezte magát a kalitkából és nem volt rá hatalom, amelyért visszatérjen a lelkét örjítő rabságba. Ebben az áldatlan küzdelemben bizonyára sok része volt a kevélységnek és a haragnak, amely szenvedélyeket Luther szintén legyőzhetetleneknek tartott.

E sorok olvasói közül bizonyára vannak olyanok, akik azt mondják, hogy Luther illetén megítélése csak egyoldalú katolikus elfogultságból származhat. Ezeket Luther saját szavaival győzzük meg. A sok ezer kijelentés közül csak egy-két — szelidebb — idézetet közlünk Luther tanításaiból.

„Aki azt mondja, hogy az embernek van szabad akarata, az szentségtörést követ el.” (Luther: De servo arbitrio.)

„Ha az Isten van bennünk, akkor az ördög távol van s akkor csak jót tudunk akarni. Ha azonban az Isten van távol, akkor az ördög van jelen és mi csak a rosszat tudjuk cselekedni. Az emberi akarat olyan, mint a kettő közé álló paripa. Ha az Isten ül a nyeregben, akkor az ember arra megy, amerre az Isten akarja, ha a sátán ül a nyeregben, akkor az ember arra megy és azt akarja, amit a sátán akar. Az embernek nincs módjában, hogy akár az egyikhez, akár a másikhoz fusson és följárnlja magát, hanem a lovasok (az Isten meg a sátán) küzködnek érte, hogy melyiknek jusson a birtokába.”

„Senki se jut az Istenhez jó cselekedetek által, hanem egyedül a hit által.” (A galataiakhoz írt levél magyarázata 1535-ben.)

„Nincs más bűn a világon, mint egyedül a hitetlenség. A többi bűn csak annyi, mint mikor az én Jancsi fiam vagy Lenke leányom a sarokba csunyt. Nevetünk egyet rajta: jól tette. A hit arra való, hogy ami piszkunk ne büzőlögjön az Isten előtt. Minden bűn meg van bocsátva, csak higgyünk a Fiúban.” (Luthers Werke E. A, 4, 31. — W. A. 36, 187.)

„Légy bűnös és vétkezz bátran és örvendezzél Krisztusban, aki legyőzte a bűnt, a halált és a világot. Tőle nem szakít el a bűn, még ha ezer paráznaságot és gyilkosságot követünk is el napjában.” (Luther levele Melanchtonhoz 1551. aug. 1.-én.)

Sok mindenfélét írt Luther, azonban minden működése, rengeteg írásai, lánggal lobogó beszédei, türelmetlensége, haragja, boszuja, minden elsősorban e körül forgott: az embernek nincs szabad akarata, ennél fogva nincs is bűne és hogy az ember egyedül Krisztusban való hit által üdvözl.

Aki azt hiszi, hogy Luther támadása a régi Egyház ellen a bucsuk körül való visszaélésekből származott, az nem ismeri se Luther, se a protestantizmus történetét. Az igaz, hogy a bucsuk hirdetése alkalmá-

val egynémely hitbuzgó barát eldobta a sulykot, azonban Luther nagyon jól tudta, hogy helytelenségeket tanított, hogy minél több pénzt gyűjthessen, azonban azok a visszaélések nem az Egyház elvei voltak és Luther maga is tudta, hogy ha bepanaszolja őket Rómában, Róma is neki ad ígazat.

És ha most azt kérдем: tartják-e a jelenkori protestánsok Luther tanítását a szabadakaratról, a bűnről? azt kell felelnem: *nem!* A protestánsok azt válaszolnák, amit mi katolikusok állítunk, hogy aki tagadja a szabadakaratot és a bűnt, aki azt mondja, hogy „légy bűnös” és „vétkezz bátran” (Luther kijelentése), az nemcsak a társadalmat, de egy gyerekasztalát is képtelen elkormányozni. *Itt állunk tehát egy reformátor tanításával szemben, aki új és Krisztus elveivel, a tiz parancsolattal ellenkező tanításai által fölforgatta az egész kereszténységet, milliókat szakított el az ősi Egyház kebeléről, vérbe és könybe borította Európa felét és most még azok se fogadják el az ő alaptanítását, akik híveinek vallják magukat.*

Szemelvények Luther írásaiból.

Mikor a pápa Luthert kiközösítette, Luther irtózatossággal támadt az őt nevelő édesanyjának, a katolikus Egyháznak. Tört, zúzott, rombolt, rossznak kiáltott ki mindent, ami katolikus, A pápa, akinek azelőtt fiúi engedelmisséget ígért, egyszerre antikrisztus lett, sőt azt hirdette róla: „A pápa maga az ördög. *Ha én az ördögöt megölhetném, miért ne tenném meg még az életem veszélyeztetésével is.*” (Vom Antichrist, oder Papste. Luther röpirata.)

„*Ha jogosan fölakasztják a tolvajokat és lefejezik a rablókat, miért engedjük mi szabadon a római uzsorást? Az a legnagyobb rabló és tolvaj, aki valaha a világon volt és lesz.*” (Wider das Babsthum von Teuffel gestiftet. Luther röpirata.) Ugyanebben a könyvben azt ajánlotta, hogy a pápának és a biborosoknak hátul a nyakukon huzzák ki a nyelvüket és úgy szögezzék

az akasztófára. Ugyanezt persze képekben meg is rajzolták.

A katolikusokról így irt: „*Fiatal emberek el ne felejtsetek, hogy a pápista hazug és gyilkos, sőt maga az ördög.*“ (Mathesius; Tischreden 83. lap.)

„*A katolikusok nem hisznek az Istenben, agyonütik azokat a keresztényeket, akik az ő bálványimádását nem dicsérik. Még arra sem érdemesek, hogy az ökrökhöz és szamarakhoz hasonlítsuk őket, mivel a magukválasztotta jócselekedeteket föléje emelik az Isten parancsainak. Mert amellett, hogy bálványimádásukkal és istentelen tanításaikkal naponta gyalázzák és káromolják az Istent, éhen hagyják halni felebarátaikat. Fordított bolondszentek, ostobákbak az ökröknél és szamaraknál.*“ (Werke. E. A. 20, 233.)

„*A katolikusok sohase imádkoznak, sőt nem is tudnak imádkozni, mert csak káromkodni tudnak. Sok évig voltam a kolostorban, de soha se imádkoztam.*“ (Werke. W. A. 15, 432.)

„*A pápának és az ő összes theologusainak könyvei nem tanítottak egyebet, mint káromolták Krisztust és az ő keresztségét. Ezt én, Luther mondom, aki 15 évig szerzetes voltam.*“ (W. E. A. 19, 151. 1.)

1522-ben VIII. Henrikhez ezt írta: „*Ha sikerül nekem a misét megszüntetni, akkor hiszem, hogy teljes győzelmet arattam a pápaság fölött.*“

1524-ben ezt írta: „*Nincs a fajtalanságnak olyan bűne, sőt a lopás, gyilkosság és házasságtörés bűne se olyan káros, mint a pápista mise utálatossága.*“

1525-ben azt írta, hogy a felsőbbségnek kötelessége betiltani a misét, ezt az istengyalázást, mint ahogyan az utcán is kötelessége a megbomlotteszű emberek káromkodását megtiltani, mint ahogyan Mózes is megtiltotta a bálványimádást.

A nőkről így irt: „*A nő vagy asszonynak vagy nyilvános nőnek való.*“ (Werke, W. A. 12, 94.)

„*A tisztaság megőrzése annyira nincs hatalmunkban, mint ahogyan nincs hatalmunkban csodákat tenni. Aki házastárs nélkül akar élni, az tegyen le arról, hogy embernek nevezzék.*“

„Amint nem tőlem függ, hogy férfi vagyok, épúgy nincs szabadságom arra, hogy asszony nélkül legyek.”
(W. A. 10, 2.)

Luther 1522-ban azt írta, hogy nincs eltiltva, hogy az embernek csak egy felesége legyen. Hesseni Fülöpnek pedig, aki 16 évig élt már feleségével és több gyermeke volt már tőle, 1540-ben megengedte, hogy másik feleséget is vegyen. Ami meg is történt — Európa óriási botrányára és Luther roppant szegyenkezésére.

Szűz Máriát eleinte tisztelte, később azonban azt mondta, hogy *„mi, akik Krisztusban hiszünk, már is vagyunk olyan szentek, mint Mária és a többi szentek.”*
„A mi imádságunknak is van olyan értéke, mint Máriáénak.”

Mikor a török Magyarországot elpusztulással fenyegette, a magyarok Verbőczy István vezetésével 1521-ben követeket küldöttek Németországba segítségért. Luthernak akkor már sok híve volt s ő a következőket írta:

„Mire való a török ellen hadakozni. Inkább az istengyűlölő pápa ellen kell harcolni, mint a török ellen. A török elfoglalja az országot és kormányozza azt. A pápa sokkal rosszabb, elrabolja a földi vagyont és megöli a lelket. Ha ki akarjuk pusztítani a törököt, a pápán kell kezdeni.” (Werke, W. A. 8, 708.)

Magyarországnak a pápán kívül senki jóakarója nem volt, azért amikor a magyarok értesültek, hogy Luther nem a török ellen, hanem a pápa ellen küzd és a várvavárt német segítség elmarad, 1525-ben a Rákoson törvényt hoztak, amely szerint a lutheránusokat meg kell égetni. (Soha egyet se égettek meg.)

Luther jóvendölései s bajai az ördöggel, csodák és a hazugság.

Luther állandóan a világ végét jóvendölte. Minden rendkívüli dologból az ég és föld összeomlására követ-

keztetett. Pl. 1522-ben egy szőrtelen borju jött a világra. Luther ekkor könyvet írt, hogy ez az Isten szörnyű haragját s ezután a világ végét jelentette.

Hasonlóan állandóan foglalkozott az ördöggel. Wartburg várában ki is dobta azt az ablakon, amikor egy fekete kutya alakjában jelent meg neki. Szörnyű dolgokat mesélt állandóan az ördögről. Szerinte az ördög az oka a jégverésnek, a gyilkosságnak, az állatok pusztulásának. Szerinte az ördög szeret bakkecske, kutya, kigyó, borju stb. alakjában megjelenni. Ajánlotta, hogy ne fürödjének, mert az ördög a vízbe fojtja a fürdőzőt. A pápistáknak — Luther szerint — külön ördögeik vannak, azok okozzák azokat a csodákat, amelyek a katolikusok bucsujárásain történnek.

Luther gyakran hangoztatta, hogy aki új tanítást hirdet, annak csodákkal kell bizonyítani küldetését. Ellenfeleitől, Karlstadtól, Münzertől folyton követelte, hogy tegyenek csodát. (W. E. A. 1, 5.) Luther maga azonban nem művelt csodákat. Azt mondta, azért nem, mert akkor azt gondolják az emberek, hogy csodái az ördögtől származnak. Egyébként igen nagyra volt azzal, hogy egyszer az ő felesége és Melanchton megbetegedtek, ő imádkozott fölöttük és azok meggyógyultak.

Luther a hazugságról azt tanította:

„Ha valaki azért hazudik, hogy másnak hasznára hazudjék, azt hasznos hazugságnak kell nevezni. Az ilyen hazugság erény és okosság.” (Werke, W. A. 16, 15.)

A protestánsok szerint a jezsuiták tanítják, hogy a cél szentesíti az eszközöket. Erre soha senki nem talált még bizonyítékot, Luther azonban valóban tanította, hogy a hazugság meg van engedve, ha abból neki haszna van.

Luther küldetése.

Luther sokszor hitte és hirdette, hogy őt az Isten küldötte.

„Én voltam az, akinek az Isten először kinyilatkoztatta magát.” (Werke, W. A. 8, 103.)

„Az Uristen ezer esztendő alatt egyetlenegy püspöknek sem adott annyi kegyelmet, mint nekem.” (Werke, E. A. 61, 427.)

De nem mindig hitte. Sokszor aggodalmaskodott, búskomor lett, elájult, vádolta magát:

„Az ördög lelkiismeretfurdalást csinál nekem, mintha rossz dolgot csináltam volna, hogy szétzüllesztettem Isten országát, amely a pápaság idején finom csendben és békességben élt, hogy tanításommal sok veszekedést és gyűlölséget keltettem. Hát bizony nem tudom tagadni, hogy sokszor aggodalmaskodom emiatt, mindaddig, míg bele nem kapaszkodom az Isten szavába — akkor aztán nyert ügyem van.” (Werke, E. A. 60, 8.)

„Nézd, te egyedül állsz és föl akarod forgatni az eddigi Egyház nagy bölcseséggel fölépített rendjét. Ha voltak is a pápaság idején bűnök és tévedések, ki vagy te? nem tévedhetsz-e te is? Neked nincs bűnöd? Miért csinálsz te ilyen lázadást az Úr háza ellen? mikor te is csak azt tárod eléjük, amivel magad is telve vagy, a tévedést és a bűnt. Az ilyen gondolatok nagy aggodalmat okoznak.” (Opera, 18, 223.)

Sokat panaszkodott még az irtózatosságra, amely az ő tanítása idején lábrakapott:

„Hálát adhatunk az Istennek, ha az ittlévő fiatal emberekből két vagy három jóra való teológus kikerül. Az ilyen teológusok ritka madarak a földön. Ezer közül alig találunk kettőt vagy egyet.” (Hausrath 2, 487. lap.)

„Ilyen volt a világ a vizözön, Sodoma pusztulása, Jeruzsálem pusztulása előtt s ilyen Németország összeomlása előtt.” (Hausrath 2, 488. lap.)

Kálvin tanítása.

Már Luther életében egész sereg hitújító támadt. Ő maga 40—50-re taksálta az új eretnekeket. Papok,

tanítók, szabók, cipészek magyarázták az evangéliumot és valamennyi újabb és újabb vallást csinált.

Bennünket leginkább Kálvin érdekel, aki sokat civódott ugyan Lutherral, azonban a kálvinizmus mégis a lutheranizmusból gyökerezett. A Franciaországból menekült és Genfben letelepedett Kálvinnak főelve a praedestináció volt, az, hogy az Uristen minden ember sorsát előre elhatározta. Szerinte az Isten két részre osztotta az emberiséget, az egyiket szereti, ezek üdvözülnek, a másikat gyűlöli s ezek elkárhoznak. Hiába akarnak jók lenni, végül az Isten akarata szerint mégiscsak elkövetnek valami rosszat, ami miatt az Isten a pokolba vetheti őket. A katolikus vallás szerint az Isten minden embernek ad kegyelmet vagyis segítséget, hogy mindenki üdvözülhessen, mert az Isten nem kárhoztat, hanem a menyország számára teremtetten az embereket. Istenszeretet és irgalom. Ha valaki elkárhozik, azért kárhozik el, mert visszautasította vagy nem használta fel az Isten kegyelmét.

Kálvin irtózatossággal vitte keresztül akaratát. Lerombolt mindent, ami neki útjában állt, Egész sereg embert irtott ki, égettetett el máglyán azért, mert a hit dolgában más véleményük volt.

Utóda Béza lett, aki még kegyetlenebbül folytatta Kálvin tanának terjesztését. Elve volt: ha valaki Isten fölségét megsérti, az halállal büntetendő, Aki nem úgy tisztelte az Isten fölségét, mint ő, arra halál várt. *Ez volt az ő vallásszabadságuk.*

Mik voltak a protestantizmus elterjedésének okai?

Most, 400 esztendő után az emberek úgy képzelik, hogy a protestantizmus keletkezése idején az emberek torkig voltak az Egyház zsarnokságával és szívből utálták a dogmák rájuk rozsdásodott láncait, amikor végre a reformátorok személyében elérkeztek az epedve várt hitújítók, akik kinyitották a börtönök ajtait és visszaállították az emberek emberi méltóságát.

Sokan így képzeltek, — a történelem mást bizonyít.

Az igaz, hogy az emberi természet szereti és keresi a változatosságot. Az Egyház sok száz esztendő egyformasága a nyugtalan lelkekben fölébresztette az elégedetlenséget és fölkelte az újítás vágyát.

Az is igaz, hogy Luther vallása könnyű vallás volt a régivel szemben. Nincs szabadakarat, nincs bűn, nincs felelősség, mindenki szabadon élhet hajlamai szerint és mégis a menyországba jut — hogyan tetszett volna ez a könnyű súlyu embereknek?!

Azonban a protestantizmus elterjedésének nem ez volt a főoka. A társadalom folyton égő sebe a kevés gazdag és a sok szegény közt kiabáló különbség volt. Luther ezt a helyzetet úgy használta ki, hogy új híveit rászabadította az Egyház vagyonára. A jelszó lett: „*minden a mienk!*” A püspökök és kolostorok vagyonra azoké lett, akik az új tanításnak behódoltak. Erre éheztek, ezt irigyelték már századok óta. Most egyszerre az övéké lettek az óriási földbirtokok, a gyönyörűen felszerelt gazdaságok, az Egyház kincsei, arany, ezüst, drágakövekkel diszitett templomi szerek, amelyeket jámbor őseik vallásos kegyelettel Isten dicsőségére följánlottak. A gazdag könyvtárakat, az értékes kéziratokat a csöcselék röhögve szét szórta és elégette. Az apácákat, szerzeteseket kikergették a kolostorokból s azok nyomorogva, koldulva ténferegtek ide-oda a városokban. Ahogyan pl. *Eoban Hessus* írta: „A zsarnok mainzi püspököt kikergettük az összes szerzetesekkel, kanonokkal, apácákkal egvütt, még a templomkasszákat is szétromboltuk.” 400 esztendő távlatából bátran elmondhatjuk: *ha nincs egyházi vagyon, nem terjed el a protestantizmus*. Hiszen ha ma ezer holdakkal jutalmazná valaki a hitehagyást, ma is akadna hitehagyó bőven, pláne ha azt is el tudnák hitetni, hogy mindez kedves cselekedet az Isten előtt, s érte menyország jár.

Az összes vallási harcok századokon keresztül a vagyon, a templomok, a földek, a kincsek körül forogtak. A protestánsok támadták az ősi katolikus tulajdont, a katolikusok nem engedték, egyik elfoglalta a

másiktól, visszafoglalták, aki birta, marta — : ez volt a küzdelem a vallásszabadságért.

De bárki mondhatja: akármily nagy volt is az egyházi vagyon, ezrek és milliók még sem gazdagodhattak meg belőlük — a protestantizmus pedig milliókat szakított el a kat. egyház kebeléről, tehát a hithagyás nem vagyonért történt. Erre ezt feleljük: A tömeg, a kis emberek akkor is csak eszköz voltak a hatalmasok kezében. A vagyon a világi nagyuraké lett. A kicsinyek ott loptak, raboltak, fosztogattak és halásztak a zavarosban, ahol tudtak. A tömeg meghódítására pedig volt egy nagyszerű törvény: *cuius regio, illius Religio*. Akié a föld, azé a vallás. A földesúr protestáns lett az egyházi vagyon kedvéért, elkergette a katolikus papot és hozott helyette ujhitűt s a földhöz kötött nép annak a papnak a predikációját hallgatta, akit a földesúr odahozott, akár tetszett, akár nem tetszett. Mivel pedig templomba menni, imádkozni mégis csak kellett, tehát megszokták, ha előbb nem, később. A városok és tartományok népe úgy változtatták vallásukat, ahogyan a fölöttük uralkodó uraiknak tetszett. Némelyik nyolcszor, tízszer.

A protestantizmus terjedésének másik főeszköze volt a *gyűlölet*. Luther nemcsak óriási munkaerő, hanem korának legnépszerűbb írója és szónoka is volt. Arra vitte hallgatóit, amerre akarta. Ő maga úgy volt meggyőződve, hogy a szabadakarat tagadásával az 1500 esztendőn keresztül elnyomott krisztusi igazságot fedezte fel. Ennek útjában állott az Egyház, amely kiközösítette őt. Ezzel szemben Luther egyetlen célra vezető feladatot látott: összetörni, eltiporni, megsemmisíteni mindent, ami a kath. Egyház által 1500 év alatt történt, mert hiszen Luther szerint ez mind tévedés volt. Vissza kell térni a Bibliához, az eredeti forráshoz és abból kimagyarázni, hogy egyedül neki van igaza. Természetesen a Bibliát is aszerint alakította, magyarázta, csonkitotta, ahogyan céljainak megfelelt. (Szent Jakab apostol levelét teljesen elvetette, mert az a jócselekedetek szükségességét élesen kidomborítja.)

A régi alkotások elpusztítására pedig legalkalmasabb fegyver volt a *gyűlölet*. Tehát meg kell gyűlöltetni mindent, ami a római Egyházhoz tartozik. Kiírtani, meggyilkolni a pápát, a bíborosokat, a püspököket, papokat, szerzeteseket, apácákat. Ha fegyverrel nem lehet megölni, el kell kergetni, lehetetlenné kell tenni valamennyit. Le kell rombolni a templomokat, vagy legalább elpusztítani mindent, ami a római Egyházhoz tartozik, el kell hitetni mindenről, hogy babona, bálványimádás, istengyalázás — rommá tenni mindent s végül a romok helyén kézben a Bibliával egy új világot alkotni. Ez volt Luther célja, erre törekedett az ő nagy tehetségével. A lelkében tomboló gyűlölet hasonlított a pusztító Vezuv lávájához, amely mindent elönt, mindent eléget, amit utjában talál.

A meghódított egyházi vagyon és a mindent elsöpítő gyűlölet fegyverén kívül harmadik eszköz volt Luther kezében: *elvetni minden tekintélyt*. Szerinte a Bibliát mindenki szabadon magyarázhatja. A Szentlélek mindenkit megihlet, hogy a tanításban ne tévedjen. Tehát mindenki tudós, bölcs és jámbor egyház-tanító. A papi hivatás mindenki benn gyökerezik (lényegében mindenki pap) és csak a gyülekezet akaratára szükséges, amely az igehirdetéssel megbizsa. Az egyéni értékelésnek ez a módja akkor is, most is sokaknak kedve szerint volt, ámbár Luther már 1525-ben megmondta róla a maga véleményét: Ahány fej, annyi szekta. Ha valamelyik tökfilkó álmodik valamit, már azt hiszi, hogy a Szentlélek sugallta neki és már próféta akar lenni. (Luthers Briefe.)

Azok számára pedig, akik a katolikus vallást még mindig igaznak, szépnek és vigasztalónak találták, őszintén szerették és ragaszkodtak hozzá — szintén megvolt a hitújítás receptje: Meg kell tartani mindent, ami régi, a misét, a gyóntatást, a szertartásokat és csak lassan, fokozatosan, a hivek kellő előkészítése után kell elhagyogatni azt, amit lehet.

Ahol pedig mindez nem használt, ott következett az erőszak, a külső ellenséggel való szövetség. Né-

metországot a franciák, svédek, dánok, angolok, Hollandiát a franciák, angolok, Magyarországot a törökök, csehek, morvák segítették az új hit számára megteríteni.

Hogyan terjedt a protestántizmus?

Németországban.

A gazdag, virágzó német birodalom Luther fölépése után két részre szakadt. A Dél minden támadás és szakitás ellenére is megmaradt katolikusnak. Poroszország a német katolikus lovagrend birtokainak lefoglalása után a Hohenzollernek alatt protestánsná lett. Vele együtt sok kis fejedelemség mohón vetette rá magát az egyházi vagyona és szíves örömmel állott hatalmával és fegyvereivel Luther segítségére. Ezt a készséget szította az a politikai ellenszenv is, amelyet a németek a hegyentúli (ultramontán) Olaszország ellen hosszú idő óta tápláltak. Luther nagy sikerrel használta ki a maga javára azt az ellenszenvet, amelyet a pápa számára való gyűjtés keltett. Igaz, hogy a pénz templomépítésre és a Magyarországot fenyegető török elleni háborúra kellett, azonban maga Németország közvetlenül nem látta hasznát s ez Luther malmára hajtotta a vizet.

A katolikus császár és a protestáns fejedelmek közt való harc évről-évre elkeseredettebb lett. Végül a harminc éves háborúra vezetett. A protestánsok honfitársaik, katolikus testvéreik leverésére segítségül hívták a franciákat, svédeket, dánokat, cseheket, angolokat. Az öldöklő testvérháború az egykor virágzó szép országot a borzalom és siralom országává változtatta. Az állítólagos vallásszabadság érdekében vívott irtó háborúban az ország lakossága 18 millióról 4 millióra olvadt le. Elpusztult 1976 kastély, 1629 város, 18.300 falu.

Schweiz

északi része Zwingli befolyása alá került, a déli rész megmaradt katolikusnak. Mivel azonban a protestán-

sok szerint: „az evangelium vért szomjazik“, itt is fegyverre került a sor. Zwingli elesett, a katolikusok győztek, de Genf kálvinistává lett. A templomokat lefoglalták, az egyházi felszerelést az utcára dobálták, a gyermekek kötelet kötöttek Szűz Mária szobrának nyakára, a piacra hurcolták és ott a gyóntatószékekkel, képekkel együtt megégették.

Franciaországban

annál nehezebben boldogult a protestantizmus. A franciák ragaszkodtak ezer esztendő vallásukhoz. Az új vallás terjesztői itt is az egyházi vagyonra éhes nagyurak voltak, akik lefoglalták a templomok és szerzetesek vagyonát és protestánsokká lettek. A jelszó volt: kiirtani, elpusztítani a régit. Rövid idő alatt ezernél több templomot romboltak szét s megöltek körülbelül 3000 papot. Mindinkább megerősödve, a politikai hatalom megszerzésére szövetkeztek és Medici Máriát, a király nagyhatalmu és cselszövő anyját akarták láb alól eltenni. Ő azonban megelőzte őket s az elkeseredett katolikusok segítségével 1572. aug. 18.-án rendeztette az úgynevezett Bertalan-éjet, amely alkalommal a hugenották közül sokat megöltek. Az áldozatok számát 5-től 70.000-ig számítják. Ez a borzalmas vérfürdő megtörte a francia protestánsok erejét.

Angolországban

a protestantizmust VIII. Henrik király erőszakolta az ország nyakára azért, mert a pápa nem választotta el a feleségétől, Aragoniai Katalintól, akitől már 5 gyermeke született. A király ezért megdühödve, országát a katolikus Egyháztól elszakadottnak jelentette ki. Ő maga lett az angol egyház feje. Ezrekre menő kat. intézményt szüntetett meg s vagyonukat magának vagy híveinek foglalta le. A templomokat, kolostorokat lerombolták, a kincseket elpredálták. A királynak 6 felesége volt, kivégeztetett 2 királynét, 2 biborost, 2 érseket,

18 püspököt, 13 apátot, 560 szerzetest, 12 herceget és grófot, 164 nemest s körülbelül 70.000 katolikust, mind azért, mert — mint Maculay, a protestans angol történetíró mondja, — hittagadása állati szenvedélyből és önző politikából származott.

Halála után Anglia 3 évre (1555—1558) visszatért a kat. Egyház hűségéhez, de Erzsébet alatt újra elszakadt az Egyháztól azért, mert a pápa nem ismerte el őt törvényes házasságból származottnak. Behozta az inkvizíciót s valóságos hajtóvadászatot rendezett mindenki ellen, aki kat. istentiszteleten résztvenni merészelt. Kivégeztette testvérét, Stuart Mária, skót királynét is.

Utóda, I. Jakab még nagyobb kegyetlenséggel folytatta elődei hóhérmunkáját. Boszuját főleg Írország érezte, amelynek katolikus lakossága az üldözések folytán 50 év alatt 8 millióról 4 millióra fogyott.

Hollandia

a spanyol királyok és helyetteseik tapintatlan és szabadságellenes uralma folytán idegenedett el a katolikus Egyháztól. Hogy azonban az új hit hívei mily borzalmasan értelmezték Kálvin vallásreformálását, kitűnik abból, hogy a nekivadult csöcselék 1566-ban egyetlen hét alatt 400 kat. templomot rombolt szét. A művészet nagyszerű remekeit, csodaszép szobrokat és képeket, nagyszerű üvegfestményeket, végül Antwerpen világhírű orgonáját is összerombolták. A spanyolok legyőzték ugyan a hollandusokat, azonban nem tudták megakadályozni, hogy Hollandia végleg el ne szakadjon s hogy a kálvinizmust államvallásnak ne nyilvánítsák, amivel együtt járt, hogy a katolikusokat az összes hivatalokból kiszorították és a nyilvános kat. istentiszteletet betiltották.

Svédország, Norvégia, Dánia

földjén Wasa Gusztáv szabadságharca hozta be a protestantizmust. Hogy a zsarnok király elleni harcban el-

szegényedett hiveit kárpótolja, német mintára a kat. egyházi vagyont foglalta le és osztotta szét köztük. A katolikusokat itt is kizárták minden hivatalból s a kat. vallás csak a legutóbbi időben jutott némi jogokhoz.

Magyarország.

A mi hazánkra nézve bátran elmondhatjuk, hogy *ha nincs török uralom, nincs protestantizmus.* A magyarságot századokon keresztül oly mély hála fűzte a római szentszékhez, annyi pénzbeli és katonai segítséget kapott a török ellen, hogy a magyar törvényhozás semmikép nem engedte volna hazánkat a római pápa valásától elszakadni. Amikor II. Lajos uralkodása idején a német származású királyné környezetében Luther prédikátorai az új tannal próbálkoztak, a rendek kijelentették, hogy azt, aki az apostoli Szentszék ellen felszólalni merészel, akár Ófelségeik jelenlétében felkoncolják. Mikor Luther szellemében a német fejedelmek megtagadták a török ellen való segítséget, 1525-ben Rákoson törvényt hoztak, hogy a lutheránusokat meg kell égetni.

A mohácsi csata legjobban felszerelt 5000 katonája pápai sereg volt.

A nagy vereséggel egyszersmind a katolicizmus halálharangja is megkondult. Nemcsak az esztergomi, kalocsai, pécsi, győri, csanádi, váradi püspöki székek váltak üreseké, hanem odaveszett az alsó papság legnagyobb, fegyverfogható, tehát munkabíró része is. A török bevonulásával óriási zűrzavar keletkezett mindenfelé. A régi főurak közül csak 15 maradt életben. Helyüket alacsonyabb származású kisemberek foglalták el. Ezek összeházasodtak a régi uraik feleségeivel. Hogy a töröknek adót fizethessenek, de meg, hogy vagyonhoz, hatalomhoz és tekintélyhez juthassanak, az egyházi vagyonra vetették magukat. A magyar országgyűléseken évtizedeken át vége-hossza nem volt a panasznak az erőszakoskodó, az egyházakat, szerzetesházakat fosztogató nemesek ellen. Egyben érdekes, hogy

a panaszok főként azok ellen hangzottak, akiket a protestáns történetírók ma mint egyházuk oszlopait dicsérik.

Mohács után az országnak két királya volt: Ferdinánd és Zápolya János. Egyik a török ellen, a másik a török mellett foglalt állást. Egyik is, másik is sok mindent, még az egyházrablást is megbocsátotta azoknak, akik hozzá pártoltak.

A protestantizmus, illetőleg kálvinizmus legnagyobb és leghatalmasabb pártfogója azonban a török volt. A török gyűlölte a harangozást, az istentisztelet fennhangon való tartását, az éneket, a körmeneteket, a kereszt hordozását, a képek tiszteletét. Ezen a vonalon tehát mindenütt a katolikusok szorultak háttérbe. Még nagyobb veszedelmük volt, hogy a katolikusok a császár, a protestánsok pedig a török pártján állottak. Ezért írta Melanchton 1544. május 31.-én: „Közepeesen terjed Magyarországon az evangelium azokon a helyeken, amelyek török kézen vannak.” Ugyanezzel dicsekedtek a protestáns predikátorok, hogy „a basák mindenütt nekik kedveznek”, sőt Gyalui Torda Zsigmond 1545-ben „az Isten legfőbb jótéteményének mondotta ezen területek török kézre jutását, mert fölkelt az evangelium napja és nagy vélemény szabadság van.”

Mely vidékek lettek Magyarországon protestánsokká?

Azok, amelyeken a török járt. Ezt bizonyítja a statisztika. Ilyen volt a Duna-Tisza köze, Baranya, Tolna-, Fejér megyék, a Tiszántúl sík területe, Erdélynek Magyarország felé eső része, a Dunántúli rész Szentgotthárd felé eső része. Szóval mindenütt azok a területek, ahonnan a törökök s a velük barátságban levő protestánsok kiirtották vagy kiüldözték a katolikus papokat, templomaikat, kolostoraikat, vagyonukat lefoglalták. A nép, nem lévén kat. istentisztelet, lassan megszokta az új hitet, ami annál inkább lehetséges volt, mert az új prédikátorok, ahogyan a körülmények javultak, egyideig megtartották a kat. szertartásokat,

miséztek, gyóntattak, míg aztán egyiket a másik után elhagyták.

Magyarországon önként csak a tótok és németek lettek protestánsokká. A tótok Turóc, Liptó, Nógrád, Gömör megyékben. A németek közül az erdélyi szászok, a szepesi, a felsőőri és Sopron-környéki németek.

A törökök által nem járt magyar vidékek szinte teljesen megmaradtak magyaroknak és katolikusoknak. Vas megyének négyötödrésze, amely nem esett a török útjába, Győrmegye 100,000 lakosa 80%-ban, Zalamegye török nem járta vidéke, Sopronmegye magyarsága a Rába, Rápca, Répce, a Hanság, a Fertő környékén 90%-ban katolikus és magyar maradt és az ma is. Protestánsok csak a csornai és csepregi járásban vannak, ahol a török járt. A Csallóköz tiszta katolikus, mert a török nem fért hozzá. A Csallóköztől északra eső Mátyusföld tiszta katolikus. Nyitrától északra a Zoborhegyi apátság 25 faluja ma is katolikus magyar, a 800,000 palóc, a székelyek keleten, a Hargita alja, Háromszékmegye, Udvarhelymegye északi része. Protestánsra csak a nyugati és sík vidékek lettek, ahova a Bethlenek és Rákóczi György és a törökök keze elért. A Mecsekhegyek (Baranyamegye) 50 községe, amely félreesett a törökjárástól, teljesen megmaradt szinmagyarnak és katolikusnak, amilyen szent István király idejében volt.

Azonban még a török üldözés se tudta a katolikus hitet kiirtani a Szeged, Csongrád, Szolnok megyék, a jászság, a hevesi síkság, a palócok s a matyók szívéből.

Sokat beszélünk manapság a trianoni igazságtalan békeszerződésről. Erre nézve azt kérdezzük: Milyen területeket vettek el tőlünk? Nagyrészt azokat, amelyeken sok az oláh, a tót, a rác. Mátyás király idejében 5 millió magyarunk volt — valamennyi katolikus. A törökjárás után a magyarság másfél millióra apadt le. Kik irtották őket? A törökök és pártfogoltjaik. Bizony-bizony elmondhatjuk: ha csak egy millióval vagy félmillióval több magyar marad, nem kellett

volna a magyar vidékekre németet, rácot, tótot, oláht telepíteni. A törökdulás után csak a katolikus faluknak és városoknak voltak népfölöslegeik, ilyenek a protestánsoknak akkor se voltak, — legfeljebb a tótokból, akiket Békés környékére telepítettek — tehát ha csak félmillióra számítható több magyar katolikus van, azok szaporaságuknál fogva elfoglalhatták volna a török által kipusztított területeket, nem ékelődött volna a nemzet testébe az idegen. És nem lett volna Trianon, az átkos Trianon. Kérdezzük: Ki vetette el az átok magját?!

Hol keressük a magyarokat?

Elsősorban ott, ahol a magyar 400 esztendőn át háborítatlanul élehetett. Nem bántotta se tatár, se török. Ilyenek a zalai, somogyi, mecsekhegyi, zoborvidéki, csallóközi, székely magyarok.

Másodsorban azok a magyarok, akik bár szemben álltak a törökkel, de nem barátkoztak és nem keveredtek vele: a szegedvidékiek, jászok, kecskemétiak. Ezek nemcsak megmaradtak magyaroknak, hanem az ő feleslegeikből telepítették be az Alföld lakatlan területeit.

Harmadsorban állnak magyarság szempontjából azok a magyarok, akik a nagy törökjárás idején országutja voltak a hadakozóknak. Pl. Debreczen környékén járt török, német, oláh, erdélyi, itt tartózkodtak sokszor éveken keresztül s természetesen keveredtek a magára hagyott asszonynéppel.

A történelmi protestantizmust

láttuk vázlatosan, dióhéjban az eddigiekben, Luther óriási vállalkozását, aki a szabadakarat tagadásáért lángbaborította Európát, lerombolt, fölégetett egy 15 száz esztendő s kultúrát, földézett egy olyan testvéreharcot, amely ugyanazon nemzet fiait apáik, testvéreik ellenségévé tette.

És most kérdezem: követik-e tanítványok mesterüket tanításában? Nem! Már halálakor elidegenedtek Luther tanításától. És nézzétek meg ma a protestánsok vallástanító könyveit: tanítják-e, hogy szabadakarat nincs, bűn nincs, felelősség nincs, nem kell jót cselekedni, csak hinni kell. Tanítják-e? Nem. Pedig Luther ezért szakította le hiveit az Egyház életfájáról. Hiszik-e, tanítják-e Luther tanítását a pápáról, katolikusokról, házasságról, nőkről, ördögökről, boszorkányokról, hazugságról? stb. Hiszik-e? Nem!

Tehát egy csodálatos vallással állunk szemben, amely fölforgatta ugyan Európát, többet rombolt, mint a hunok, tatárok és vandálok együttvéve, azonban a vallásalapító tanítását maguk az ő nevét viselő hivei se vallják. Tehát az egész vallás a levegőben lóg.

És te katolikus olvasóm, te hiszed, jónak és helyesnek tartod azt, amit Luther tanított?

Ugyebár, könnyű a válasz: Nem!

Csodálkozol-e tehát, hogy a katolikus Egyház, mint jó és gondos édesanya, félti a kebelén nevelkedett édes gyermekeit és mikor azt mondja, hogy a protestáns vallást nem fogadhatja el Krisztus tanításának, egyszersmind óvja, tiltja gyermekeit attól, hogy protestáns vallásuval házasságot kössenek.

Te azonban és protestáns ismerősöd azt mondjátok: hiszen a protestánsok maguk se követik Luther tanítását. Ez igaz. Nem követik. Azonban mégis csak visszamaradt valami Luther és a többi protestáns tanító tanításából. Mit tanítanak a protestánsok? Erre csak egy felelet van: Ezt senki nem tudja, mert egységes protestáns tanítás nincs. Mi maradt tehát mégis a protestáns hitujításból?

Felelet: A biblia és a gyűlölet.

Vagy mondjuk így: a biblia szabad magyarázata és az elfogultság, ellenszenv vagy gyűlölet — hogy a három közül melyik, ez az illető protestáns műveltségétől, neveltetésétől és vérmérsékletétől függ.

Foglalkozzunk mind a kettővel.

A protestáns biblia.

1500 esztendőn keresztül, tehát az újitók föllépéséig a keresztények ezer milliói hitték, hogy Krisztus az ő tanítását nem hagyhatta az emberek kényekedvére, hanem rendelt valakit, aki a biblia tekintélyét őrzi és vitás esetekben dönt. Ez a pápa. Rája vonatkozik Krisztusnak Szent Péterhez intézett eme jövendölése: „En imádkoztam érted, hogy meg ne fogyatkozzék a te hited és te egykor megtérvén, megerősítsd atyádfiait.” Hogy a pápa hite meg ne fogyatkozzék, azon a Szentlélek öröködik.

Luther készséggel hajlandó volt alávetni magát a pápa ítéletének. Még 1518. aug. 21.-én ezt írta a pápának: „A te szavad Krisztus szava, a te személyedben Krisztus uralkodik és Krisztus beszél.” Ez így volt egész addig, míg a pápa el nem ítélte Luthernek a szabadakaratról való tanítását. Mihelyt azonban a pápa kiközösítette Luthert, ettől kezdve Antikrisztus, vatikáni Behemot, ördög fattya stb. lett. Luther a bibliát odaadta az emberek kezébe és azt mondta, hogy Krisztus tanítását mindenki szabadon magyarázhatja. Hozzátette, hogy a Szentlélek mindenkit külön ihlet, hogy az egy igaz tanítástól el ne térjen. Persze Luther azt hitte, hogy az emberek a pápa magyarázata helyett azután az ő magyarázatát fogadják el. Csalódott. Már Luther életében legalább 50 felé szakadtak a biblia magyarázói, akik egymással homlokegyenest ellenkezően tanítottak, egymással veszekedtek és valamennyi azt hirdette, hogy a Szentlélek ihleti őket az igazságra. Luther óta a biblia magyarázói ezer és ezerféleképen magyarázzák a szent könyvet. Ahány fej, annyi vélemény. Ezt a zürzavart a protestánsok a biblia fölszabadításának, a biblia szabad magyarázatának, evangéliumi szabadságnak nevezik, azonban a valóságban egy nagy összevisszaság, amelyben a Krisztustagadástól a legmélyebb vallásosságig minden belefér. Ugyanabban a teológiai intézetben pl. egyik tanár bizonyítja, a másik tagadja, a harmadik nevetségessé teszi Krisztus feltáma-

dását. Vagyis: nem az ember alakul a biblia szerint, hanem a biblia értelme alakul az ember egyéni felfogása, tudása, hajlandósága szerint. Ez a korlátlan individualizmus, a személyes vallás. A protestánsok minden esztendőben tartanak nemzetközi gyűlést, amelyben valamiféle egységet szeretnének létrehozni. Az eredmény azonban mindig tagadó. A kereszténység egységét könnyű volt megbontani, az egységet visszaállítani lehetetlen, illetve csak akkor lehetséges, ha valaki visszatér az elhagyott kat. Egyházhoz. Mert a kat. Egyház ma is azt tanítja, amit Luther idejében s azt, amit 1900 esztendő óta tanított.

A katolikus biblia és a protestáns biblia.

A protestánsok azt mondják, hogy a bibliát tulajdonképpen Luther huzta ki a pad alól s a katolikusok jóformán nem is ismerték.

Ez nem áll. 1450-től, a nyomtatás föltalálásától 1520-ig 156-féle bibliafordítás (katolikus) forgott kézen. A zsoltárokat 150, a vasárnapi leckéket és evangéliumokat 103 kiadásban olvasták. 1450 előtt a kat. Egyház tudósainak és szónokainak főforrása mindig a biblia volt. Az Egyház állandóan másoltatta a bibliát. Minden kolostornak voltak szerzeteseik, még pedig nagyszerű művészeik, akiknek főhivatása a biblia másolása volt. Gyönyörű arany, ezüst betűkkel másolták. Egy-egy könyvért egész falut adtak. Az Egyház roppant gondval vigyázott, hogy a másolatot jól összehasonlítsák a hiteles szöveggel, hogy hiba ne csusszék bele.

Az Egyház a bibliát mindig a Szentlélek által sugalmazott könyvnek tartotta. A biblia egyes részeit mondják és éneklék a misében, a hívek a szent szöveget tiszteletük jeléül mindig állva hallgatják. Wordsworth János anglikán püspök 11 évig dolgozott a világ legnagyobb tudósainak közreműködésével egy kritikai-lag átdolgozott biblia kiadásán. Összehasonlította a meglevő legrégibb forrásokat s egyetlenegy helyet sem

talált, amely a katolikus bibliával lényegileg meg nem egyezett volna.

A katolikus Egyház nemcsak arra vigyázott, hogy a bibliának egyetlen betűje el ne vesszék, hanem arra is, hogy a hívek helyesen értelmezzék, hogy együgyű, hozzá nem értő emberek ki ne forgassák eredeti értelméből, azért állandóan fölvilágosító magyarázatokkal látta el. Helyes volt-e ez? Hogyne! Hiszen Luther is is azt mondta: ha valaki 100 évig tanulmányozta is a bibliát, csoda, ha helyesen értelmezi. Egy másik protestáns író pedig azt mondta: a biblia világkönyv, de nem gyerek kezébe való.

Megbecsülték-e protestánsok a bibliát? Csak egy-két adatot sorolunk föl. Luther elvetette szent Jakab apostol levelét, mert az nem egyezett meg a szabad-akaratról és jócselekedetekről hirdetett elméletével. Szent Pál apostolnak a rómaiakhoz írt leveléből ezt a kifejezést: A hit szükséges az üdvösségre, Luther így változtatta meg: Egyedül a hit szükséges az üdvösségre^{*)}. Mikor ezt szemére vetették, így felelt: „Pápista és számár egykutya. Így akarom és így parancsolom, az értelem helyett itt az én akaratom“. Maguk a protestánsok is elismerik, hogy Luther bibliafordítása igen sok helyen erőszakos. Delisch, a leghíresebb protestáns bibliatudósok egyike, a Babel és Bibél írója, 1903. jan. 12.-én Berlinben, a német császár jelenlétében tartott felolvasásában azt mondta: Iszonyu tévedés azt hinni, hogy a biblia Isten személyes kinyilatkoztatása. Harnack, a legnépszerűbb protestáns író, tagadja a négy evangélium történeti hitelességét. Ime! maguk a vezetők megtagadják a biblia szent és sérthetetlen jellegét és mégis a protestánsok mondják, hogy az evangéliumot ők őrzik s a katolikusok se nem őrizték, se nem becsülték.

A protestánsok azt mondják, hogy minden hívő közvetlenül magából a bibliából meritse a hitét. Köz-

^{*)} Luther ezen változtatása a Károlyi-féle bibliában sincs benn. Tehát maguk a protestánsok se fogadták el a főmester szövegét.

vetítő, magyarázó Egyházra nincs szükség. Erre mi azt kérjük: Meg van-e a biblia eredeti szövege? Nincs. Milyen nyelven írták? Zsidó, szyr, khald, görög nyelven. Ezeken a nyelveken olvassuk-e? Nem. Tehát kellettek fordítók és másolók, akik a bibliát hozzánk eljuttatták. De hát jól fordították-e? Jól másolták-e? Kinek higgyek? Én hiszek az én kat. Anyaszentegyházamnak, amely 1900 éven át úgy őrizte, mint a szemefényét. Kinek hisz a protestáns? Ő maga se tudja.

A protestáns gyűlölet.

Szomoru örökség a 400 év előtti időkből. Luther-nak ez volt a fő szellemi fegyvere. Ugyanezzel harcoltak a többi hitújítók. A hány protestáns katolikussá lett, valamennyi beszél arról, hogy az ellenszenvnek, a torzításnak, a gyűlöletnek valóságos hegyén kellett magát keresztülrágnia, míg a kat. vallás megismeréséig eljutott s mikor eljutott, nem győzött rajta csodálkozni: Hát ez a kat. vallás? Ó, mennyi szörnyüséget, mennyi visszariasztást hallottam róla lépten-nyomon, mintha a protestáns vallás főcélja az volna, hogy hiveit a kat. vallás meggyűlölésére, megutálására tanítsa.

A protestáns írók szinte kivétel nélkül foglalkoznak a kat. vallással. Azonban megdöbbenő a tájékoztatatlanság, amellyel kezelik. Jókaí folyton beszél a katolikusokról, de mi, akik ismerjük a mi vallásunkat, látjuk, hogy csak azért foglalkozik, hogy a beléje nevelt ellenszenvnek kifejezést adjon. Mikszáth lépten-nyomon beleráncigál a műveibe valami katolikumot, de csak azért, hogy rughasson rajta. Eötvös Károly valósággal üldöz, gúnyol, kicégérez mindent, ami katolikus. Ha így tesznek a legműveltebb vezérek a szépirodalom nyilvános területén, mit tesznek azok az egyszerű közkatónák, tanítók és lelkészek, akik ellenőrzés nélkül, a legképtelenebb beállításban tárják növendékeik és hallgatóik elé a katolicizmust, hogy a 400 éves szakadást indokolják.

Te talán azt mondod: az én protestáns ismerősöm nem ilyen. Lehet. Ez mindig a műveltségtől, az olvasottságtól, a jóakarattól függ. Azonban a protestáns hittanítás egyik főelve a katolikus vallás meggyőltetése, amiről a legutolsó pusztai gyerekeknek írt, protestáns egyházi hatóság által jóváhagyott kis kátéból is meggyőződhetünk. Ki tudná előre megjövendölni, hogy a protestáns vallástanítók kinél hogyan érik el céljukat.

Protestáns tanítás — katolikus tanítás.

Vegyünk egy-két példát arra, hogy a protestánsok azt tanítják, hogy a kat. vallás csak lekicsinylést és megvetést érdemel, mert a katolikusok minden észszerűtlenségre kaphatók.

Például: egy sokszor hangoztatott protestáns jelző, hogy a protestáns vallást arról lehet megismerni, hogy az egyedül Krisztust tartja központjának, a hit elkezdőjének és bevégezőjének. Ebből persze az következik, hogy a kat. vallás nem Krisztust tartja a vallás központjának.

Nézzük a valóságot.

Naponta sok milliószor hangzik a kat. köszöntés: Dicsértessék a Jézus Krisztus! A protestáns így köszön: Jó napot!

Ha látok valakit, aki keresztet vet, első pillanatra tudom, hogy katolikus. A protestánsok ezt szörnyen kerülik s világért se vetnének keresztet.

Amerre katolikusok vannak, a templomuk tornyára keresztet helyeznek, az utak mellé fölállítják Krisztus keresztjét, házunkat, szobáinkat Krisztus képe díszíti, ágyunk fölött a feszület függ. Aki elmegy előtte, leemeli a kalapját és dicséri Krisztust. A protestáns mindezt azt mondja: nem szabad.

Megkondul a harang — mi keresztet vetünk és imádkozunk, dicsérjük Krisztust. A protestánsok is harangoznak, de a harangozás csak evésre hív. A kat. harangszóra azt fogják rá, hogy a Bertalan éjkor kez-

dődött, holott a pápa a nándorfehérvári győzelem emlékére rendelte 1441-ben.

Minden imádságunk így végződik: a mi Urunk Jézus Krisztus által Amen. Minden zsoltármondásunk így végződik: Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében Amen. Protestánsoknál ez nem szabad.

Templomainkban az oltáron feszület, előtte örökmécs, amely arra figyelmeztet, hogy Jézust térdreborulva imádjuk. Pénteken d. u. 3 órakor megkondul az öregharang, figyelmeztet, hogy Krisztus ekkor halt meg érettünk — imádkozzunk. Adventben Krisztus születésére, Nagyböjtben Krisztus halálára készülődünk, a Kálvária stációi Krisztus szenvedését és halálát juttatják eszünkbe. Ha meghalunk, a feszületet adják a kezünkbe és nem narancsot.

Kérdem: hát a protestánsok feszülete? Emlékezzünk csak vissza, mikor a protestáns gyerekek Luther és Kálvin föllépése idején kötelet kötöttek a feszület nyakára, kihurcolták a piacra és ott földarabolva, éktelen zsivaj közt elégették. (Mit gondolsz, mit tennél te, ha a te édesanyád vagy atyád arcképével tennének így? és azzal indokolnák a cselekedetüket, hogy hiszen te imárod az édesanyád képét.)

Ezek külsőségek. Lássuk a lelkek világát.

Ugy-e, aki Krisztust központnak tartja, legalább is hisz benne.

Kérdem; hitcikkely-e a protestánsoknál Krisztus istensége? Nem vitatkoznak-e a legkiválóbb protestáns theologusok Krisztus természetfölötti eljövételén, föltámadásán, mennybemenetelén? Nem maradhat-e meg protestáns lelkésznek az, aki Krisztus istenségét tagadja?

A kat. Egyház dogmatikája 1900 év óta változatlanul ugyanaz: a háromszemélyű egy Isten, az apostoli hitvallás, vagyis a Hiszekegy, a 10 parancsolat s a hét szentség. Ehhez járult idők folyamán az anyaszentegyház 5 parancsa. Ha bejárod az egész világot, benyitasz Kamcsatka, London, Ausztrália vagy Kína bármely katolikus templomába, a 350 millió katolikusnak ugyanaz a hite. Bízonyára más nyelven, más lendülettel, talán

nagyyszerű ékesszólással vagy egy szegény falusi pap egyszerűségével, azonban a lényeg mindenütt ugyanaz, a dogma változatlan, amint változatlan maga Krisztus. A vallás őre, a tanítás ellenőrzője Krisztus helyettese, a pápa. Neki engedelmeskednek a püspökök, a papok a templomokban és az iskolákban. Aki ettől a tanítástól eltér, leszakadt ág a katolicizmus élőfájáról.

Ez a felséges ugyanazonosság isteni jegy.

A protestánsok az egyéni vallás alapján állanak. *Egy ember* a templom szószékén, aki a bibliát magyarázza a maga egyéni felfogása és hajlandósága szerint. Hallgatóit semmiféle felső protestáns hatalom nem kötelezheti, hogy elhiggyék azt, amit a szószékről beszélő ember mond, hiszen az igének mindenki egyforma joggal lehet magyarázója. Hisz egy Istent, vagy nem hisz, hiszi-e a Szentháromságot vagy nem hiszi, hiszi-e Krisztus istenségét vagy nem, elfogadja-e a 10 parancsolatot vagy sem, 2—3—4—7 szentséget hisz-e vagy sem — kinek-kinek a saját belátásától függ.

Mindez a mi katolikus felfogásunkkal nem egyezik, azonban azt mondjuk rá: a hitéért mindenki maga felelős az Úristen előtt.

Ha a protestánsok az általuk annyiszor hangoztatott vallásszabadság alapján állának, akkor nem helytelenítenék a mi katolikus felfogásunkat, hanem azt mondanák, amit mi: lelkük rajta, ők számolnak a meggyőződésükért az Úristennél.

Azonban mi egészen mást tapasztalunk: a legkisebb protestáns gyerek Kátéja folyton a kat. vallás ellen hangolja már az öklömnny gyereket. Mi a tudományos vitát szívesen álljuk. Azonban a helyzet kizár minden vitatkozást, mert hiszen a protestáns Káté hivatalos írója nagyon jól tudja, hogy a kis nebulóval nekünk soha alkalmunk nincs vitatkozni. Sőt a felnőtteket, még a legintelligensebbeket is olyan módon hangolják a kat. vallás ellen, hogy azok irtóznak még csak beletekinteni is a kat. vallás észszerűtlennek és nevetségesnek bemutatott „sötétségébe”.

Ha mi a protestánsok fegyverével kívánnánk har-

colni, akkor a mi tankönyveink is folyton hangoztatnák, hogy a protestánsok összerombolták a kereszténység 1500 éves szilárd épületét, hogy destruálnak, elsikkasztják Krisztus tanítását, tekintélyrombolók, vallási anarchiát idéznek elő, a vallásháború magvait hintik el a legegyszerűbb és legeggyűbb lelkekben. Azonban mi minderről egy szót sem szólunk, sőt még azt se tesszük, hogy a törvény jogos védelmét kérnénk a mi jogtalanul és igazságtalanul támadott és megrágalmazott vallásunk oltalmára. Mi hittankönyveinkben a *mi* vallásunkat ismertetjük és nem arra tanítjuk a zsenge tudatlanokat, hogy a védtelen másikat hogyan lehet befeketíteni.

Szomorúan kell megállapítanunk, hogy a jelenkor protestantizmusa nem tudta magát felszabadítani a gyűlöletnek attól a szomorú örökségétől, amelyet Luther szellemi fegyvernek használt a katolikus vallás ellen s amely gyűlölet a rombolásoknak, háboruknak, emberirtásnak, ideáltiprásnak fegyvere lett. S valljuk azt is, hogy mi nagy szegénységnek tartjuk, ha a Krisztus szeretetét, a lelkek nagyra nevelését hirdető vallás csak úgy tud boldogulni, ha a másikat a gyenge lelkek előtt befeketíti.

A gyónás.

Mi katolikusok sohse mondjuk, hogy szentek vagyunk, sőt ellenkezőleg: gyarló, csetlő-botló, esendő embereknek valljuk magunkat. Azonban Isten segítő kegyelmével igyekszünk jobbak lenni. Ez az alapvető különbség a katolicizmus és protestantizmus között, amely szerint nincs szabadakarat, nincs bűn, csak hinni kell. A kat. embernek kötelessége a küzdelmet újra meg újra kezdeni, ha százszor gyengének bizonyul is, a protestáns mindent ingyen kap a hit által. A katolikus köteles évenként legalább egyszer meggyónni.

A gyónást Krisztus rendelte akkor, amikor apostolaít s azok utódait, a papokat bírói hatalommal ruházta fel a bűnök megbocsátására, vagy meg nem bo-

csátására. Itéletet csak az a bíró tud mondani, aki ismeri a tényállást, tehát ki kell hallgatnia a bűnöst. A gyarló ember köteles tanácskozni az ő lelki atyjával, lelkének okos jóbarátjával arról, hogy jó úton megy-e az örökkévalóság felé. A lelkiatya ellátja jótanácsokkal s a bűneit bánó, a javulást fogadó bűnöst feloldozza bűneitől. Mi ez? Az, amiről Jókai, a kálvinista is egy elfogulatlan pillanatában azt mondta, hogy a legnagyobb jótétemény, amiben egy lélek részesülhet és azt mondta, hogy nagy hibát követett el Kálvin, amikor a gyónást kiküszöbölte.

A kat. ember ismeri ezt az édes lelki békét s azért szívesen gyónik, annál is inkább, mert jól tudja, hogy a gyónásban elmondottakról a pap soha semmiféle körülmények közt nem beszélhet.

Mit mondanak a protestánsok a gyónásról? Azt, hogy ostobaság, hogy a papok találták ki 1245-ben. Azzal nem törődnek, hogy már az első századból vannak irott bizonyosságaink, amelyek a gyónónak feladott penitenciáról beszélnek. Arra se gondolnak, hogy a gyóntatás a pap legterheesebb kötelessége, tehát ha nem az Isten rendelte volna, hanem emberek találták volna ki, az emberek régesrég abba is hagyták volna.

És most arra figyelmeztetem a vegyes házasságra lépni akarót, hogy mily nehéz helyzetbe jut akkor, amikor kat. lelkiismerete szerint könnyíteni akar lelkén a gyónás által s nem kat. hitvese ebben mindenféle akadályokat gördít azon téves tanítások alapján, amelyet neki a gyónás áldásait nem ismerők a fejébe beszéltek.

Az Oltáriszentség

legdrágább kincse a kat. embernek. A halottaiból feltámadt örök Krisztus élő teste és vére. Ahogyan Ő mondta: „Ez az én testem, ez az én vérem”. „Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az én bennem marad és én Ő benne”. „Ha nem eszitek az ember fiának testét és nem isszátok az ő véré, nem lesz élet tibennetek”. „Én vagyok az élő kenyér, aki

az égből szállottam alá, aki énbelőlem eszik, annak örök élete leszen és én feltámasztom őt az utolsó napon", stb., stb.

Minden apostol így tanítja. Mintha előre látta volna valamennyi, hogy lesznek majd gyengehittű emberek, akik e fölséges isteni titok előtt emberi értetlenséggel állanak és boncolgatni akarják azt, amit az Isten a hit számára tartott fenn.

A protestáns azt mondja, hogy az Urvacsora nem Krisztus teste és vére, hanem csak emléke, jelképe. Honnan veszük ezt? Nem tudjuk, csak azt tudjuk, hogy az igazi katolikus ember lelkét az Oltáriszentség neveli. Ha van a katolikus emberben jó, szép, isteni, az az áldozáskor magához vett Úr Jézus.

És most képzelj megint el, kedves testvérem, ha a te kedves katolikus hited szerint gyónni, utána áldozni kívánsz és a te hitvesed kigúnyol, kinevet, mint bálványimádót, mert hitetlen, vagy hozzá nem értő emberek az ő lelkéből kitépték azt a fölséges gyümölcsöt, amelynél édesebb, drágább nincs az egész kereszténységben.

Szűz Mária és a szentek tisztelete.

Belénk, katolikusokba gyermekkorunktól fogva belénk nevelték, hogy a kis Jézus édesanyját olyan gyengéd, gyermeki tisztelettel tiszteljük és szeressük, mint a legszentebb, legjobb, legédesebb édesanyját. Ha a kis Jézus az ő édes jó anyjának kebelére hajtotta a fejét, ha egész életén keresztül tisztelte és engedelmes volt neki, ha a halála előtt való utolsó percekben jó fiu módjára gondoskodott róla — mondjátok: miért ne lehetne nekünk is tisztelni és szeretni a Boldogságos Szűzet, akit nem azért mondunk szűznek, mintha gyermeket nem hozott volna a világra, hanem azért, mert malaszttal, kegyelemmel, lelki szépséggel teljes szűz volt, mert tiszta volt, szűz volt a bűnnek leghalványabb árnyékától is.

Ha tisztelte Őt az Isten, ha az angyallal küldött

neki üdvözlétet, miért ne tisztelhetnénk mi és miért ne követhetnénk Őt, mint a legtökéletesebb emberideált.

Mit mond minderre a protestantizmus? Egy otrombaságot: bálványimádás. Mintha Afrika őserdeiben elefántot, vagy mérgeskigyót imádnánk, mi, bálványimádók. A protestáns tisztelheti édesanyját, megbecsülheti a képét, késre mehet, ha valaki az ő édes szülője kép-mását bemocskolni akarná, de nekünk, Mária-tisztelő katolikusoknak nincs más címünk, csak az, amivel az indiai tehénimádót szokták fejbevágni: bálványimádók. Soha senki egy katolikus tankönyvből nem olvasta, hogy Szűz Máriát imádás illeti. Azonban, ha milliószor cáfoljuk, holnap újra szól a régi werkli: bálványimádók. Miért? Azért, mert Luther szerint nincs szabad akarat, nincs bűn, nincs érdem, tehát Szűz Mária se lehet semmivel különb, mint akármelyikünk. S ilyen agyrém miatt kell száz és száz millió ember leggyengédebb érzelmeit sárral dobálni.

Hasonlóan kicsinylik le a szenteket. Kik a mi szentjeink? Ők a mi lelki arisztokratáink, akik áldozatos életükkel és nagyszerű erényeikkel nekünk mintaképeink lehetnek, akiket az Isten életükben és haláluk után csodákkal tüntetett ki. Velük volt és velük van az Isten s a protestánsok lekaszálják őket, úgy, mint valamikor a francia forradalom kicsinyei vagy a szovjet szerencsétlenei kiabálták: le az arisztokratákkal, senki se lehet különb nálunknál.

Képzeld el: Kossuth Lajos, Lorántffy Zsuzsanna képét szabad a szobádban megbecsülnöd, de ha Szűz Mária, Szent József, a bájos Szent Teréz képét becsüöld meg, pláne ha szombaton egy kis lámpát mersz előtte gyújtani, kész a családi perpatvar, a gunyolódás s te engedsz a házi béke kedvéért, szenvedsz sirva, zokogva és beletörődöl, hogy a te új világodban nincsenek a léleknek ideáljai. Mert az ideálok „bálványok.”

A szentmise.

A szentmise áldozat. Áldozatuk volt a zsidóknak, amikor bárányt, tulkot, galambot áldoztak fel. A régi

magyarok fehér vagy fekete mént áldoztak a Hadurnak, az afrikai nép embert öl le az istenség kiengesztelésére. Minden népnek volt áldozata, mert minden nép ajándékkal akarta megnyerni az Isten kegyét. A mi áldozatunk a legszentebb: a keresztfán értünk meghalt Ur Jézus Krisztus. Krisztus Urunk azonban úgy parancsolta, hogy az utolsó vacsorát, vagyis azt a fölséges jelenetet, amikor ő a kenyeret és bort az ő testévé és vérévé változtatta, megismételjük. Ugyanis ezt mondta: *ezt cselekedjétek az én emlékezetemre*. A szentmise az utolsó vacsora megisméltése. Azt az Ur Jézust ajánljuk fel testével, vérével s minden érdemeivel az Uristennek, aki másnap, nagypénteken értünk a keresztfán meghalt. Az oltár az utolsó vacsora szent asztala, a felmutatott szent ostya és az arany kehelyben levő szent vér a Nagypénteken feláldozott Ur Jézus Krisztus. A szent cselekményt megelőzőleg és követőleg gyönyörű imákat mond az Egyház.

Luther, aki papsága kezdetén maga is szent bizonnyal mutatta be a szentmisét, akkor amikor a katolikus Egyháznak boszut esküdött, így nyilatkozott a szentmiséről: Nincs olyan erkölcsi bűn, gyilkosság, rablás vagy házasságtörés, amely oly utálatos volna, mint a pápista mise. (Művei IX., 106.) „Inkább lettem volna bordélyos, minthogy a szentmisét bemutattam.” (Colloqn. 3, 265.)

A protestánsok is magukhoz veszik az Urvacsorát; a szentmise a nagycsütörtöki Urvacsora megisméltése az „Ő emlékezetére.” Mondjátok: méltó kifejezés-e az Urvacsora vételéhez az az otrombaság, ahogyan Luther a szentmiséről beszél? És: van-e fogalmuk a szentmiséről azoknak, akik Luther gyűlöletével beszélnek a katolikus vallás legszentebb szertartásáról? Testvéreim! aki a szentmiséről beszélni akar, az vizsgálja előbb meg a katolikus vallás tanítását.

Bőjt.

Érzed, hogy gyarló teremtese vagy az Uristennek. Vétkeztél. A vétékért vezekelni kell. Erre szolgál a

kat. bűjt. Az anyaszentegyház, mint jó édesanya megjelöli azokat a napokat és azt a módot, amikor és hogyan hiveinek bűjtölni kell. Azokon a napokon, amikor Krisztus Urunk éhezett, szenvedett, ostromozták, töviskoszorút viselt s amikor 33 éves ifju életét odaadta értünk.

Mennyi gúny és hahotázás ezért protestáns részről: Nem az a véték, ami a szájba bemegy, hanem, ami onnan kijő — mondják nagy bölcsen. Mintha mi nem tudnánk, hogy a hus nem bűn és hogy a sajt nem erény és érdem. Érdem az Egyház iránt való engedelmesség és az, hogy az önmegtagadást Krisztus szenvedésére való emlékezéssel és bűneimért való elégtételül cselekszem. Luther a maga módja szerint ezt mondta a bűjtölről: A bűjtölés oly szégyenletes és gonosz dolog az Isten előtt, hogy nincs az az iszákosság és zabálás, amely ehhez hasonló bűn lenne. Jobb volna éjjel-nappal részegnek lenni, mint bűjtölni. (Művei II., 730.) Ezzel az újabb otrombasággal szemben csak annyit említünk meg, hogy Krisztus Urunk is bűjtölt, egy alkalommal 40 napig s az apostolok és szentek is gyakorolták a bűjtölést.

A házasság

a katolikus Egyház szerint szent dolog. Krisztus mondta: amit Isten egybekötött, ember el ne válassa. Tehát a házasság szent és felbonthatatlan. Luther szerint a házasság kötél az ember nyakán, adásvételi ügylet, mint mikor ruhát, lovat vesznek. Az elválás jól esik akkor, amikor valakinek kedve szerint való, átok akkor, amikor a férj ráun a szegény asszonyra, aki vagyonát, fiatalságát, szépségét neki áldozta, amikor gyermekei vannak és válni kénytelen, mert a másiknak más tetszik. Az elválás eredményezi azt, amit a modern világban látunk, hogy az emberek úgy változtatják házastársukat, mint a ruhájukat. Tönkremegy a társadalom, amelynek alapja a házasság és tönkremegy a jövő, amelynek alapja a gyermek. Az Egyház tudja

jól, hogy vannak nehéz esetek, amikor a válasz célszerűnek látszik, azonban azt is tudja, hogy a válasz elve még nagyobb baj. Ezért a kisebbik bajt választja, amely mellett Krisztus isteni szava is őrt áll.

Az egyházi rend

szentség, amelynek alapján a katolikus papságnak küldetése és hatalma van az áldozatot bemutatni, az ígét hirdetni, a szentségeket kiszolgáltatni, a bűnöket megbocsátani. Ezt a hatalmat Krisztus adta az apostoloknak, az apostolok kézföltétel által adták át utódaiknak, a püspököknek és papoknak, ezek az őket követőknek. Így folytatódik ez 1900 év óta a lánc folytonosságával.

Luthernek nem kellett a pápai fennhatóság és püspöki hatalom, azért kijelentette, hogy a papi megbízást a hivek adják. Azonban a hivek nem adhatnak hatalmat, mert ők se rendelkeznek ilyennel, ezért a protestáns lelkész csak ígehirdetéssel megbizott egyén, de semmivel sincs több hatalma, mint bármely más hívőtársának. Érezték ezt az anglikánok, azért a kilencvenes években három püspöküket fölszentelték Döllingerrel, az ókatolikussá lett, de érvényesen fölszentelt kath. püspökkel. A három püspök 1600 anglikán papot szentelt fel, akik protestánsok ugyan, de gyóntatnak, miséznek stb., úgy mint a kath. papok.

Az utolsó kenet.

Vegyes házasságban élő kath. testvérem! Keresztül vergődöl valahogyan az életen és közeledel halálodhoz, az Isten ítélőszéke előtt való megjelenéshez. Bármikor gondolsz rá, hideg verejték fut rajtad keresztül. Szeretted, jónak, nemesnek tartottad a te kath. vallásodat, de mint gyarló szegény ember sokszor tévedtél, vétkeztél. Az utolsó órában szeretnél kibékülni a te Isteneddel, hogy nyugodtan léphess a te Birád színe elé. A *kath. hitves* látja a vég közeledését és maga

figyelmezteti élettársát: testvérem! itt az idő, hozd rendbe a lelkedet, az meggyónik, leteszi bűneinek terhét, magához veszi az ég és föld Urának, az édes Jézusnak szent testét s megvigasztalódva, megnyugtatta, az utolsó szentség által megerősítve, várja a menyország megnyílását. A doktorok maguk mondják, hogy a válásában megerősített kath. ember hal meg legnyugodtabban.

Hidd el, testvérem! ezért az egyért is érdemes katolikusnak lenni.

A *protestáns hitvestárs* mindezt feleslegesnek, sőt talán ostobaságnak tartja. Így nevelték. A gyónás — szerinte — a papok találmánya a hatalomért, az Oltáriszentség bálványimádás. Tesz-e valamit hitestársa lelkeinek megnyugtására? Esetleg. Talán. Legtöbbször semmit. Sőt igen sokszor akadályt vet eléje. Te pedig szorongsz, mint az agyonhajszolt, roskadozó vad. Lelkiismereted hangosan kiált és te nem engedelmeskedhetel a parancsoló szónak. Irtózatot kinokat szenvedsz, de magadra vagy hagyva, tehetetlenül ki vagy szolgáltatva. Várod a haragvó Isten szigorú tekintetét, aki tudja, hogy magad választottad azt az utat, amelynek vége a te lelkednek elvesztését jelenti.

Mondd, testvérem, nem a te javadat akarja-e a kath. Anyaszentegyház, amely mint tapasztalt, bölcs édesanya mind tudja és látja ezeket, figyelmeztet: Gyermeke! ne köss vegyes házasságot, vagy ha már el nem kerülheted, kövess el mindent, hogy a magad lelke ügyeit, jogait, örök üdvösségedet amennyire emberileg lehetséges, biztosítsad. Protestáns hitestársad ígérje meg írásban, hogy téged hited gyakorlásában akadályozni nem fog.

A pápaság.

Luther jelszava ez volt: „Töltse meg Isten szíveket gyűlölettel a pápa iránt” Halála előtt pár órával ezt írta a szoba falára: „Dögvészted voltam életemben, halálomban haláloz leszek, pápa!”

A pápaság halála azonban nem következett el Luther halála után, sőt bátran elmondhatjuk, hogy a római pápa olyan tiszteletnek örvend az egész világon, amilyen általános tisztelet semmiféle fejedelemnek nem jár ki. 350 millió katolikusnak lelki feje. Csalatkozhatlan. Miben? Mint ember? Nem. Ő is tévedhet, mint te vagy én. Mint író? Nem. Irhat tudományos munkát a csillagokról, a föld forgásáról és tévedhet. Mint szónok? Nem. Mint bíró? Nem. Elítélhet, engedelmeskedem neki, de nem bizonyos, hogy az ítélete igazságos. Mint törvényhozó?, mint kormányzó? Nem. Tehát miben csalatkozhatlan? Egyedül mint az Egyház tanítói hivatalának vezetője, amikor a hit és erkölcs dolgában „ex cathedra” jelent ki valamit. Értitek? Ha valami kétes kérdés merül föl, az ő szava hit és erkölcs dolgában dönt, irányít.

Hát a protestánsoknál ki irányít? Senki. Illetőleg országonként más. Németországban a császár volt az Egyház feje, aki a belügyminisztérium egyik szakosztálya által intézkedett, amíg császár volt. Angolországban a király, illetve a parlament különböző vallású és fölfogású tagjai. Ezek vetették el pl. azt az imádságos és szertartási könyvet, amelyet az anglikán primás tervezett. A 250 millió protestáns annyi felé szakad, ahány emberi vélemény támad, minden imaházuk egy vallási központ, amelynek szószékén egy ember beszél, akit követnek ha akarnak, a hatalmat a hívek adták neki, ők is vehetik el. Míg a katolikus pápa összetartó kapcsa 350 millió katolikusnak. Aki a hit dolgában nem engedelmeskedik neki, lehullott száraz ág az Egyház életfájáról.

A gyermekek.

Sokszor halljuk a vegyes házasságban élő kath. szülőtől, hogy legnehezebb helyzet mindig a különböző valláson levő gyermekekkel van. A szülők csak megvolnának valahogy, hallgatnak, kimélik, nem bántják egymást, azonban a gyerekekkel örökösen baj van. A kath. gyermek megtanulja azt, hogy mi Krisztus

akarata, tanítása. A protestánsokról nem hall, nem tanul semmit. A protestáns testvér azonban folyton piskálódik. Őt csak részben tanítják a maga vallására, a fő inkább az, hogy a kath. vallás ellen hecceljék. Most aztán el lehet képzelni a gyermekszoba vallásháborúját. Az egyik gúnyolja, kacagja azt, amit a másik szentnek tart. Csúfolják, ütik egymást az öklömnyi éretlen tacsókók. Sárba rángatják azt, amit alázatos tisztelettel szeretni, imádni kellene. Nevel-e jóra így a vallás?, nemesedik-e a lélek? oszlop lesz-e a jövőendő nehéz küzdelmeiben?

Azonban akármily türelemmel vegyük is a dolgot, a kötelesség az volna, hogy az édesanya vallásilag is nevelje mindkét nemű gyermekeit. A maga vallásán levő gyermekét természetesen könnyen neveli, de hogyan nevelje a másvallásut? pláne ha látja, olvassa, hogy annak a kis másvallásunak a kátéja homlokegyenest ellenkezik mindazzal, amit ő szentnek és szépnek ismer.

Protestáns sérelmek.

A protestánsok tele vannak panaszokkal a Bertalanéj, a gályarabok és hasonló szomorú események miatt. Az Úr Jézusnak, a Szent Szűznek képe nincs a szobájuk falán, de a gályarabok sötét tekintete vádolva tekint a börtön rácsa mögül: Nézd! ezt tették velünk a katolikusok.

Azonban itt is egyoldaluak. Teljesen elfelejtik, hogy az egész hitujítás vér- és könnyözönben zajlott le, irtózatossá rombolás közt történt, ahol sok millió embert öltek meg a hitéért, rengeteg templomot, kolostort, könyvtárt égettek föl, sok száz esztendő nagyszerűen felépített kulturáját rombolták szét. A támadást, a gyilkolást, a gyujtogatást, a rombolást mindenütt a protestánsok kezdték. A katolikusok eleinte csak védekeztek és csak később mentek át ők is a támadásba, akkor, amikor ezer meg ezer papjukat megölték vagy száműzték, amikor gyönyörűbbnél gyönyörűbb templo-

maikat, őseik kegyeletének imádságos színhelyét szétrombolták. A protestánsok sirnak és vádaskodnak, hogy ime! ők is szenvedtek és izgatva, lázítva mutatják a tudatlan tömegnek sebeiket. De hát hol van az a háború, amelyikben csak a támadó győz? és egyszer se veszít? És miért veszik rossz néven a megtámadott katolikusoknak, hogy azok esetleg hálát adtak a nyert győzelemért? (Bertalanéj). Ki róhatja föl a magyaroknak, hogy Gorlicénél, Doberdónál győztek, hogy az orosz és oláh támadókat visszaverték s ha hálaadó istentiszteletet tartottak a győzelem örömére?!!

A külföld protestantizmusa

erősen különbözik a magyar protestantizmustól. Az angol és német protestantizmus egy része bele vész a hitetlenségbe. A korlátlan individualizmus, a személyes vallás addig boncolja, tépi Krisztus vallását, míg végre semmi se marad belőle. A németek népszerű és általánosan elfogadott írója, Harnack, nemcsak az evangéliumokat nem fogadja el történelmi forrásnak, hanem nyíltan tagadja Krisztus istenségét is. Az Edinburgh Review már 1880-iki októberi számában megírta, hogy: a protestáns egyház haldoklik. A másik rész azonban erősen hívő emberekből áll. Olyanokból, akik tanulnak, kutatnak és nem elégesznek meg egyes jelszavak untalan ismételtetésével, amelyet a komoly tudomány szánakozva vesz tudomásul. Ezek közül igen sokan nem elégedve meg a folytonos protestálással, erősen közelednek a katolikus egyházhoz. Ezt főleg a történelem tanulmányozása idézi elő. Akárhol tanulmányozzák ugyanis a kereszténység első századainak irodalmát s egyéb emlékeit, azt látják, hogy azok teljesen megegyeznek a mai katolicizmus tanításával. Szent Ágoston, aranyzáju Szent János, Szent Irén stb. valamennyi a mostani Egyház előhírnöke. A nemrég fölfedezett katakombák vagyis az első századok szemmel látható emlékei egész sereg bizonyítékkal szolgálnak, hogy nemcsak a hit, hanem a szertartások, egyházi

ruhák is ugyanolyanok voltak, mint a jelenkori katolikusoké.

Azért, testvérem! ha sorsod nem katolikus élet-társ felé vezeti utadat és ha a sok figyelmeztetés ellenére is házasságra akarsz vele lépni, kettőt tégy meg. Bird rá arra, hogy tanulmányozza a katolikus vallást. Ne az ellenfél vagy ellenség torzításából, hanem ahogyan mi katolikusok ismerjük a mi szép, szent, gyönyörűséges vallásunkat. Aki megismeri a mi vallásunkat, még ha el nem fogadja is, de legalább tisztelni fogja. Mi nem félünk az igazságtól, bátran szembenézünk jóakaró ellenfeleink érveinek.

A második, amire figyelmeztetlek: imádkozzál sokat, igen sokat a másvallásuakért. És kérd meg őt is, hogy kérje az Isten fölvilágosító kegyelmét. Az ima ezerszer többet ér a kritikánál s az örökkévaló Istent állítja oda a gyenge ember mellé.

Kérdések.

Sokszor vita folyik a körül, hogy melyik Krisztus igazi egyháza? A protestánsok azt mondják, hogy a protestáns egyház, mi katolikusok pedig a miénket valljuk igaznak.

Krisztus azt mondta apostolainak: „*Én veletek vagyok mindennap a világ végéig.* A vigasztaló Szentlélek megtanít titeket megtartani mindazt, miket nektek parancsoltam.”

Ezek a szavak azt mondják, hogy Krisztus mennybemenetele után nem hagyta el az ő apostolait, hanem a Szentlelket küldte az ő Egyházának felvilágosítására, hogy az igazságtól el ne térjen.

Most azt kérdem a protestánsoktól, hogy ha — szerintük — a katolikus Egyház eltért Krisztus igazságától, ha megrontotta az igazi keresztény vallást, hát akkor hol volt Krisztus igaz vallása? Sehol? Krisztus nem teljesítette ígétét? Megszűnt az Anyaegyházal lenni? Nem őrizte azt az igazságot, amelyért meghalt? És mit várt Krisztus? Azt, hogy jöjjön Luther és a

szabadakarat tagadásával megtalálja az elveszett igazságot? Azonban Kálvin azt mondta, hogy Luther tévedett, sőt azt mondta, hogy hazudott. Luther viszont azt mondta, hogy Kálvin hazudott. Hasonló módon vádolta Lutker Münzer Tamást, a szakramentáriusokat, Zwinglit, aztán egyik a másikat, a már 50—60-ra felzaporodott eretnekekkel együtt, ahogyan egymást nevezték és szidták.

Kérdem a protestánsokat, mondják meg, hogy hol van hát a Krisztus igazsága, amikor pl. csak Angolországban legalább 170-féle hivatalosan ismert protestáns vallás van, amelyek valamennyian különböznek egymástól. Melyik az igazi? Vagy valamennyi igaz, noha egyik jobban különbözik a másiktól? Vagy szerintük — ugyebár — mindegy, ha akármit tanítanak is, csak azt ne tanítsák, amit a katolikusok tanítanak s akkor már jó protestánsok?

Nem észszerűbb-e a katolikusok álláspontja, ahol 350 millió hívőnek egy a hite az egész világon és mi ki tudjuk mutatni, hogy 1900 év óta folyton ugyanazt hittük.

Es mit szólnak protestáns testvéreink a csodákhoz? Luther Márton azt mondta, hogy aki új vallást akar tanítani, annak csodákkal kell bizonyítani a maga új igazságát. Mert a csoda az Isten tanubizonysága azok mellett, akiknek az igazságát az Isten igazolni akarja. Igaz, hogy Luther nem tett csodákat, mert azt mondta, hogy az emberek akkor azt gondolnák, hogy ő az ördöggel cimborál. Azonban a katolikus vallásban mindig voltak csodák és most is vannak csodák. Itt nincs helyünk arra, hogy a lurdi, limpiászi, konnersreuthi, lisieuxi, jelenkori csodákat részletesen igazoljuk, aki kíváncsi rájuk, olvassa el az ott megjelent tanuknak, orvosoknak, hatósági személyeknek tanuskódásait.

Es most kérdem: hol vannak a protestáns vallások csodái? Hol van az Isten tanubizonysága mellettük? 400 esztendő alatt igazolta-e őket az Isten csodákkal, hogy Krisztus igaz vallását tanítják? Erre nem

elég egyszerűen tagadni, hanem be kell bizonyítani, hogy azok a komoly, hitelt érdemlő emberek nem mondtak igazat avagy tévedtek. Hol a bizonyítás?

Az olvasóhoz.

Ez a kis könyv az akarta igazolni, hogy a katolikus Egyháznak igaza van akkor, amikor a vegyes házasságokat tiltja, illetőleg: amikor a maga híveit védelmezi arra az esetre, ha az Egyház akarata ellen mégis vegyes házasságokat kötnének.

Hosszabban tárgyaltuk a protestáns vallás keletkezését és adatokkal igyekeztünk kimutatni, hogy a 400 év előtt támadt protestáns vallás nem a katolikus Egyházba becsuszott hibákat javította, hanem felforgatott mindent és teljes fejetlenséget eredményezett. A katolikus Egyház ezért nem ismeri el a protestáns vallást Krisztus igaz vallásának. Ezért követeli a vegyes házasságra lépőktől, hogy csak katolikus templomban esküdjenek és hogy a születendő gyermekek valamenynyien katolikusok legyenek. Ezért figyelmezteti a maga katolikus hívét, hogy igyekezzék nem katolikus élet-társát a katolikus vallás igazságainak meggyerni. Ebben a katolikus Egyháznak igaza van. Mert vagy van igazság vagy nincs. Vagy Krisztus Egyháza a katolikus Egyház vagy nem. Ha Krisztus igaz egyháza, akkor az igazságból nem engedhet és felelős is az igazságért, mint ahogyan a katolikus hívő az Isten ítélőszéke előtt, az örök Bíró színe előtt felel majd a halál után, hogy megtette-e kötelességét, amellyel Krisztus igazságának tartozik. Azért vegyes házasságra lépő testvérem, el ne feledd, hogy lépésedért és cselekedeteidért az Ur-isten előtt fogsz számot adni. És bármennyire szép is az a menyasszonyi koszoru, vigyázz, hogy a másvilágon töviskoszoruvá ne váljék.

Nihil obstat.

Stephanus Csúcs
censor.

1744/1928.

Imprimatur.

Albae-Regiae, die 21. m. Sept. 1928.

† Ludovicus
eppus.

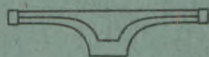
Ward Mária élete. (1925.) Irta Klug Ignác dr., fordította Bilkei Ferenc. I. Jakab angol király korának egyik legérdekesebb alakja, aki a brutális üldözések idején emberfeletti erővel küzdött eszményi meggyőződéséért. Ward M. arcképével. Ára igen szép egész vászon kötésben 1 P 20 fillér. Kapható a fordítónál.

Árva Juliska karácsonya. (1926.) Színmű 4 felvonásban. Ára az előadás jogával együtt 2 P Gyermekeknek íródott, de az öregek is gyönyörködhetnek benne. Belzebub Jancsi kacagtatóan csúfos felsülése, aki majdnem bűnbe vitte a tapasztalatlan Árva Juliskát, végül ő huzza ki a lutrit s a gyerekek megtanulják, miért nem szabad a gonosz lélekre hallgatni. Egyik főelőnye, hogy igen egyszerű eszközökkel a legkisebb falusi iskolában is nagy hatással lehet előadni.

Debreczentől Pannonhalmáig. (1927.) — Óriási feltűnést keltett könyv. Ismerteti a protestantizmus keletkezését, a katolikus vallás és protestáns vallás közti különbséget. 202 lap. Ára a szerzőnél 2 P 50 fillér.

Miért tiltja az Egyház a vegyesházasságokat? (1928.) A fiatalságnak végtelenül fontos. Tömegterjesztésre alkalmas. Ára 30 fillér.

A rózsák szentje. (1928.) Zarándoklás Lizeuxbe, kis szent Teréz sírjához. A kis szent életrajza, több csodája s a zarándoklás rövid, színes leírása. Ára 1 P 20 fillér.

Az Oltáriszentség élő csodája. Lateau Lujza élete. (1919) Prohászka püspök értékes bevezető és ajánló soraival. A csodálatos belga leány életét írja le, aki Krisztus stigmáit hordozta és évenként keresztül egyedül az Oltáriszentséggel táplálkozott. Egész sereg tudós orvos igazolja a történetét. Sokban hasonlít a konnersreuthi csodához. 112 lap. Ára 1 pengő.

Gárdonyi és a buddhizmus. 1925. Székfoglaló az egri Gárdonyi-társaságban. Ismerteti a buddhizmus elméletét és Gárdonyi hangulatát a buddhizmus iránt. Ára 50 fillér.

Örök dolgok, örök utak, örök források. Írta Klug Ignác dr. passauai tanár. Fordította Bilkei Ferenc. A legnépszerűbb német írók egyikének most már világhírű munkája. Modern apológia. Csodálatosan szellemes, új meglátásokkal, egy-egy rövid elmélkedés, költemény vagy elbeszélés alakjában ismerteti a keresztény vallást. Magyarul második kiadás. Eddig 12 ezer példány fogyott el. Igen szép nyomás, 368 lap. Csonka-Magyarország legelterjedtebb és legolcsóbb könyve. Ára a fordítónál 1 P 50 fillér.

Vasárnapi könyv. Klug Ignác dr. passauai tanár legnépszerűbb könyve, amely évente újabb kiadásokat ér s Európa minden művelt nyelvére le van fordítva. Magyarra Bilkei Ferenc fordította. A Szent István társulat adta ki most már második kiadásban. Minden vasárnapot egy gyönyörű elmélkedéssel vagy elbeszéléssel a lélek ünnepévé avat. 460 lap. Ára a fordítónál 5 P 50 fillér.

Róma. (1926.) A nagy nemzeti zarándoklat színes leírása. Csupa hangulat, lelkesedés és felejthetetlen benyomások megörökítése. 150 lap. Ára 30 fillér.

